

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (นันทนาการ)

ปริญญา

นันทนาการ

พลศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ

Leisure Participation Patterns of People in the Northeast Provinces

นามผู้วิจัย นางสาวอารีรัตน์ สูงสมสกุล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์สุวิมล ตั้งสัจพจน์, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรัณท์รัตน์ บุญช่วยชนาสีทิพย์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์อวยพร ตั้งธงชัย, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ

Leisure Participation Patterns of People in the Northeast Provinces

โดย

นางสาวอริรัตน์ สูงสมสกุล

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (นันทนาการ)

พ.ศ. 2557

อารีรัตน์ สูงสมสกุล 2557: รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัด
ตะวันออกเฉียงเหนือ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (นันทนาการ) สาขาวิชา
นันทนาการ ภาควิชาพลศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์
สุวิมล ตั้งสัจพจน์, Ph.D. 78 หน้า

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของ
ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 2) อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของ
ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,111 คน ประกอบด้วยชาย 568 คน
(51.13%) และหญิง 543 คน (48.87%) ที่ได้มาจากการสุ่มจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัด
ตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง นำแบบสอบถาม
ให้ผู้เชี่ยวชาญทางนันทนาการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนี
ความสอดคล้อง .67 - 1.0 และค่าความเชื่อมั่นจากประชาชนจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของ Cronbach เท่ากับ .78 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่
ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า :- 1) ความถี่ที่ประชาชนเข้าร่วมมากที่สุดในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา คือ
3 เดือน/ครั้ง ลักษณะของรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างมากที่สุดคือ เข้าร่วมกิจกรรมกับ
ครอบครัว (31.52%) รองลงมา คือไปกับเพื่อน (30.85%) และไปตามลำพัง (29.94%) กิจกรรม
ที่ประชาชนเข้าร่วมมากที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ การดูโทรทัศน์/วิดีโอ (95.86%) การอ่าน
หนังสือ (95.59%) และการฟังเพลง (88.21%) และ 2) อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมใช้เวลา
ว่างของประชาชนมากที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ การไม่มีเวลา (35.46%) การขาดความรู้/ทักษะ
(25.29%) และการไม่มีเงิน (23.13%)

Areerat Soongsomsakul 2014: Leisure Participation Patterns of People in the Northeast Provinces. Master of Science (Recreation), Major Field: Recreation, Department of Physical Education. Thesis Advisor: Associate Professor Suvimol Tangsujjapoj, Ph.D. 78 pages.

The purposes of this survey research were to study: -1) leisure participation patterns of people in the northeast provinces, and 2) barriers to leisure participation of people in the northeast provinces. Subjects were 1,111, including 568 males (51.13%) and 543 females (48.87%) who were selected by multi-stage sampling from population in the northeast provinces.

The research instrument was a self-administered questionnaire. The content validity was approved by 3 leisure experts. The Index of Congruence were 0.67 – 1.0. The Alpha coefficient correlation by Conbach method was .78. Data were analyzed by frequency, mean and percentage.

Findings were found that : -1) the most frequent leisure activity that people participated mostly in the last 3 months were once / 3 month; patterns of leisure participation that people prefer mostly were family (31.52%), friends (30.85%), and alone (29.94%) respectively; and three priority activities that people participated mostly were watching television/video (95.86%), reading books (95.59%) and listening to music (88.21%); and 2) three most barriers to leisure participation of people were lack of time (35.46%), lack of knowledge/skills (25.29%), and lack of money (23.13%)

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ผู้วิจัยได้ตระหนักและสำนึกในพระคุณครูอาจารย์ด้วยความซาบซึ้งเป็นอย่างสูงที่ได้เมตตาให้ความอนุเคราะห์ในการให้คำแนะนำช่วยเหลือชี้แนะตรวจแก้ไขข้อบกพร่องพร้อมทั้งให้คำปรึกษาให้กำลังใจในการแก้ปัญหาติดตามเอาใจใส่ความก้าวหน้าเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ สุวิมล ตั้งสัจจนันต์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณผศ.ดร.กรัณทรรัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และขอขอบคุณผู้ที่ได้ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยอย่างดียิ่งทุกท่าน ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาผู้ให้กำเนิดและชีวิตที่ดี รวมทั้งกำลังใจ กำลังทรัพย์ ญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนเป็นกำลังใจให้มาโดยตลอด คุณค่าและประโยชน์ที่ได้อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่บิดามารดาครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

อารีรัตน์ สูงสมสกุล

มิถุนายน 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	4
การตรวจเอกสาร	6
อุปกรณ์และวิธีการ	37
อุปกรณ์	37
วิธีการ	41
ผลและวิจารณ์	43
ผล	43
วิจารณ์	53
สรุปและข้อเสนอแนะ	56
สรุป	56
ข้อเสนอแนะ	58
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	60
ภาคผนวก	65
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	66
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	68
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	72
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	78

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางแสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง	17
2 กิจกรรมของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ระหว่างอายุ 15-18 ปี ช่วงปีภาคเรียน ในอิสราเอล	34
3 จำนวนและร้อยละของเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาของ ผู้ตอบแบบสอบถาม	44
4 จำนวนและค่าร้อยละของอาชีพและเงินรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม	45
5 จำนวนความถี่และร้อยละในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชน ในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา	47
6 ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของประชาชนใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา	49
7 กิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา	51
8 อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนใน จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา	52

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ประเภทการใช้เวลาว่าง ของ Neulinger John	10
2	ประเภทการใช้เวลาว่าง ของ John Kelly	11
3	กระบวนทัศน์การมีเวลาว่างของ Nash	12
4	ทฤษฎี Flow	13

รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ

Leisure Participation Patterns of People in the Northeast Provinces

คำนำ

ในปี ค.ศ. 1987 Peres de Cmelar เลขานุการองค์การสหประชาชาติ ประกาศว่า “หนึ่งในความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ก็คือการใช้เวลาว่าง ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความแข็งแกร่งทางจิต และทำให้สดชื่นขึ้นใหม่” รัฐบาลแต่ละประเทศทั่วโลกจึงให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการใช้เวลาว่าง-กีฬา นันทนาการ นันทนาการกลางแจ้ง สันทนาการเด็กเล่น ศิลปะ มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และการกระจายเสียง สิ่งเหล่านี้แสดงเหตุผลอันสมควรพิสูจน์ว่าบนพื้นฐานที่กล่าวถึงกิจกรรมการใช้เวลาว่างมีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตของบุคคลและชุมชน (Marans and Mahai, 1991: 2) การใช้เวลาว่างเป็นบริบทหนึ่งสำหรับพัฒนาให้เกิด การเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self – esteem) ทักษะส่วนบุคคลและทักษะทางสังคม (Onate , 2005: 233)

กิจกรรมการใช้เวลาว่างมีประเภทต่างๆที่หลากหลาย (Stmmbo & Peteson, 2004: 61) ได้แก่ งานอดิเรก ศิลปะและหัตถกรรม เต้นรำและกิจกรรมเข้าจังหวะ เกมและกีฬา ละคร กิจกรรมกลางแจ้งและแกะรอยการใช้ภาษาของผู้ที่มีความบกพร่องทางกาย ปรากฏการณ์ในการใช้เวลาว่างจัดเป็นรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่เป็นทั้งระหว่างประเทศ และท้องถิ่นที่เกิดจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชากรในท้องถิ่นต่างๆ(Cushman, Veal & Zuzanek, 2005 : 13)

การศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีประชากรเป็นหนึ่งในสามของประเทศ มีสภาพภูมิประเทศที่ติดกับประเทศลาว เวียดนาม และกัมพูชา ทำให้คนอีสานมีวิถีชีวิตการใช้เวลาว่างที่แตกต่างตามเชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และศาสนา สำหรับเทศกาลทางศาสนาและประเพณีต่างๆ มีความสำคัญต่อรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของคนอีสาน ได้แก่ บุญบั้งไฟ ผีตาโขน แห่เทียนพรรษา บวชนาค บายศรีสู่ขวัญ สงกรานต์และลอยกระทง

อาชีพของคนอีสานมีผลต่อรูปแบบการใช้เวลาว่าง หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวหรือว่างจากการทำไร่ทำนา มักจะมีกิจกรรมบันเทิง มีการร้องเพลงพื้นบ้าน หมอลำ เล่นแคน (เครื่องดนตรีจากไม้ไผ่) ฟ้อนรำ เชิงสาวไหม ฟ้อนเก็บฝ้าย มีหัตถกรรมพื้นบ้าน การทอผ้า ทอเสื่อ และจักสาน นอกจากนี้ Kelly (1982) กล่าวถึงอายุ เพศ ระดับการศึกษา เงินรายได้ และสถานภาพของครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง และ Torkildsen (2005) ชี้ให้เห็นอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและสถานการณ์ และปัจจัยของการมีโอกา

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือกิจกรรมที่ประชาชนจะทำในเวลาว่างจากการทำงานหรือจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันคือกิจกรรมการใช้เวลาว่าง กิจกรรมการใช้เวลาว่างจะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมและพัฒนาความงอกงามของบุคคลทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและจิตใจของคนทุกเพศทุกวัยตามความสนใจและความต้องการสูงสุดคือการมีสัจการแห่งตน (Self Actualization) (Maslow อ้างถึงใน สุวิมล 2553: 5) เพื่อให้มีการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของตัวบุคคลนั้นๆ และเป็นการสร้างสมดุลทางกายและจิตใจ รวมทั้งสร้างความสมดุลในการแบ่งเวลาทำงาน ลดความเครียด การเพิ่มพูนประสบการณ์ ประชาชนถือว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาชาติบริบทของภาคที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศไทยแต่ขาดโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมและปัญหาด้านสุขภาพ พร้อมทั้งมีประชากรสูงวัยมากขึ้น มีผลให้แนวโน้มเป็นสังคมแห่งการพึ่งพิงและสังคมของผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น ตลอดจนสถาบันครอบครัวอ่อนแอและมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีการรวบรวมกลุ่มที่เป็นเอกลักษณ์และมีความโดดเด่นด้านศาสนาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ: ภาควิชาสังคมและวัฒนธรรม, 2554)

จากการศึกษาข้อมูลการใช้เวลาว่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ทำวิจัยตระหนักถึงความสำคัญของจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในเรื่องการเห็นคุณค่าของการใช้เวลาว่าง ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรมากที่สุดของประเทศและมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การอยู่อาศัยที่ค่อนข้างหนาแน่นจึงทำให้ผู้คนเกิดความเครียดจากการอยู่อาศัย การทำงานและการดำรงชีวิตประจำวันได้ง่าย ตลอดจนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวัฒนธรรมที่หลากหลายของแต่ละชาติพันธุ์ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การดำรงชีวิตของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ได้มีการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างมากเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะความต่างของวัฒนธรรม การดำรงชีวิต อายุ เพศ และระดับการศึกษา ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของ

ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้เวลาว่างที่มีประโยชน์ นอกจากนี้ยังไม่มีนักวิจัยทำการวิจัยรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือมากนัก อีกทั้งผู้วิจัยได้คำนึงถึงแนวคิดในการนำผลการศึกษามาส่งเสริมในการใช้เวลาว่างที่มีประโยชน์กับบุคคลแต่ละช่วงวัยในประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้หน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้นำไปพัฒนากิจกรรมในเวลาว่างให้เกิดประโยชน์และสามารถที่จะนำพาสังคมไปสู่การพัฒนาอันยั่งยืนในประเทศได้ต่อไป

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคต่างๆ ของประเทศไทยยังมีจำนวนน้อยยังขาดข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง ว่าในส่วนของประชาชนมีการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างอย่างไร รวมไปถึงการดำเนินชีวิตในแต่ละวันเป็นไปอย่างไร มีความสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือไม่ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อาจทำให้การใช้เวลาว่างเปลี่ยนแปลงไปด้วย จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจต้องการที่จะศึกษาวิจัยถึงรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างและการดำเนินชีวิตของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยจะทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำไปใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อนำไปสู่การวางแผนการให้บริการการใช้เวลาว่างแก่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ได้ทราบข้อมูลการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างกับกิจกรรมนันทนาการของประชาชนจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการนันทนาการแก่ประชาชนของจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ที่สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรมของท้องถิ่นและปัจจัยทางด้านประชากรของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือทุกกลุ่มอายุ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 21,701,335 คน (วิถิพีเคียสารานุกรมเสรี, 2556) คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ของYamane และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 12 จังหวัด และกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 8 จังหวัด คัดเลือกจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุด 5 ลำดับแรกจากกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้ 467 คน และกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างได้ 644 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,111 คน และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการสุ่มจำแนกตามเพศ และอาชีพ

นิยามศัพท์

รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง หมายถึง

- 1) ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของประชาชน เช่น วันละครั้ง
- 2) ลักษณะของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ไปโดยลำพัง ไปกับครอบครัว ไปกับเพื่อน และไปกับบุคคลในหน่วยงาน / องค์กรที่สังกัด
- 3) กิจกรรมการใช้เวลาว่างที่ประชาชนเข้าร่วมในช่วงสามเดือนที่ผ่านมา

อุปสรรคการใช้เวลาว่าง หมายถึง สิ่งที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชน ตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ การขาดความรู้/ทักษะ การขาดโอกาส ครอบครัว การไม่มีเวลา การไม่มีเงิน การไม่มีเพื่อน การไม่มียานพาหนะ การไม่รู้จักสถานที่ตั้ง การเงินอายุและคนแน่นเกินไป

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อดังนี้

1. การเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง
2. ประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือกับการใช้เวลาว่าง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

ความหมายการใช้เวลาว่าง

การใช้เวลาว่างให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ ร่วมกัน ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนิทสนมขณะทำงานด้วยกันและเพิ่มคุณธรรมแก่บุคคลผู้ ร่วมกันในกิจกรรมนั้น ๆ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาอารมณ์ เป็นการเสริมสร้างให้เกิด ความสุข ความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ชีวิต เช่น การไป ทัศนศึกษา การท่องเที่ยว การอยู่ค่ายพักแรม การอ่านหนังสือ ศึกษาวรรณกรรมต่างๆ การมีส่วน ร่วมกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ช่วยเสริมคุณค่าของบุคคล และเป็นการฝึกทักษะในการทำงานหรืออยู่ ร่วมกับบุคคลอื่น เช่น การทำงาน กลุ่มสัมพันธ์ การเล่นเกม ดนตรี ลดความเครียด ความวิตกกังวล เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี

Nash (1953 : 20) ให้คำจำกัดความของเวลาว่าง หมายถึง เวลาที่เป็นอิสระจากกิจกรรมที่ จำเป็นอื่นๆทั้งหมด เช่น ว่างจากงานประจำเวลาตอนหลับและเวลาที่ประกอบกิจวัตรประจำวันส่วน นั้นนันทนาการ หมายถึง การใช้เวลาว่างเพื่อประโยชน์ของตนเองโดยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ถ้าเป็นเด็ก เล็กจะเรียกกิจกรรมนั้นว่าการเล่น (Play) แต่ถ้าเป็นหนุ่มสาวและผู้ใหญ่จะเรียกกิจกรรมนั้นว่า นันทนาการ (Recreation)

Weiskopf (1975: 3) กล่าวถึง เวลาว่างโดยทั่วไปหมายถึง เวลาอันอิสระของบุคคลหลังจากปฏิบัติกิจกรรม การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่จำเป็นตามที่ตนเองต้องการและว่างจากการทำงานประจำ และปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ในช่วงเวลาอิสระที่บุคคลสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามความพอใจ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้

Kraus (1990:57) อธิบายความหมาย การใช้เวลาว่าง เป็นเวลาที่นอกเหนือจากการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงชีพ การใช้เวลาว่างหมายถึง การมีอิสระในการเลือกและสามารถนำเอาเวลาไปใช้ได้หลายวิธีเพื่อที่จะผ่อนคลายพัฒนาตนเองหรือเพื่อความเพลิดเพลิน

Bammel & Bammel (1996: 35) กล่าวถึงการใช้เวลาว่าง คือการทำอะไรสักอย่างที่ไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมเพื่อให้คนอื่นเห็นอย่างชัดเจน

Darcy and Veal (1996 อ้างถึงในสายวสันต์ รุ่งสุกรี, 2548) นำเสนองานวิจัยการใช้เวลาว่างในออสเตรเลียโดยผู้ชายเน้นการดูโทรทัศน์หรือวิธีใดมากที่สุด รองลงมา คือ ฟังวิทยุและอ่านหนังสือ ส่วนผู้หญิงจะดูโทรทัศน์หรือวิธีใดมากที่สุด เช่นเดียวกันผู้ชาย รองลงมาคืออ่านหนังสือ ฟังวิทยุและคุยโทรศัพท์ โดยภาพรวมประชาชนในประเทศออสเตรเลียชอบพักผ่อนอยู่กับบ้านและใช้เวลากับครอบครัว ไม่ค่อยเดินทางออกนอกบ้าน

Harada (1996 : 153 อ้างถึงในสายวสันต์ รุ่งสุกรี, 2548) ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการใช้เวลาว่างของประชาชนในประเทศญี่ปุ่น ปี 1992 โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทกีฬา คือ เล่นโบว์ลิ่งมากที่สุดและการขี่ม้าน้อยที่สุด ประเภทงานอดิเรก คือ ดูโทรทัศน์มากที่สุดและ Auto race น้อยที่สุด และประเภทการท่องเที่ยว คือ เที่ยวภายในประเทศมากที่สุด และการตั้งแคมป์น้อยที่สุด

Iso-Ahola (1976 อ้างถึงใน สุวิมล ตั้งสัจพจน์, 2553) การใช้เวลาว่าง คือ เวลาที่เหลือหลังจากการเลิกงาน ซึ่งเป็นการรับรู้ของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของกิจกรรมการใช้เวลาว่าง เป็นการรับรู้อัตวิสัย (Subjective) ของสิ่งที่เป็นจริงหรือจินตนาการของกิจกรรมที่บุคคลเข้าร่วมในเวลาที่กำหนด

Murphy (1981 อ้างถึงใน สุวิมล ตั้งสัจพจน์, 2553) การใช้เวลาว่าง หมายถึง อิสระภาพของแต่ละคนและการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งปราศจากการประกอบอาชีพ การใช้เวลาว่างเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงออกของมนุษย์ เป็นพื้นฐานในการเพิ่มความเข้าใจตนเองแล้วตอบสนองในการเป็นตัวบ่งชี้ถึงการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ

Neulinger (1974 อ้างถึงใน สุวิมล ตั้งสัจพจน์, 2553) การใช้เวลาว่างเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง การทำงานเพื่อผลิตผลิตผลและความพึงพอใจ ทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงความสามารถและศักยภาพของคนๆ นั้น

Godbey (1985: 9) อธิบายการใช้เวลาว่าง คือ อิสระจากความกดดันภายนอกซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถแสดงออกจากรายในที่กระตุ้นความสนใจ ซึ่งให้ความผลิตผลิตผลหรือคุ้มค่ากับความพยายามหรือเวลา ซึ่งทำให้เกิดความศรัทธา

การใช้เวลาว่างมีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการแต่ละวัน ตั้งแต่เกิดจนตาย การใช้เวลาว่างเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความอิสระในการเลือกการรับรู้จากภายใน การใช้เวลาว่างเป็นเวลาอิสระที่ไม่ใช่เวลาทำงาน เป็นเวลาที่เลือกปฏิบัติกิจกรรมตามความพึงพอใจของตนเอง ก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดและเป็นประโยชน์ต่อสังคม การมีความสุข ความผลิตผลิตผล การเล่น ความเสี่ยง การผ่อนคลาย พิธีกรรม ความโดดเดี่ยว ข้อผูกมัดและภาวะทางจิตใจอื่นๆ การใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้ปราศจากโรค เกิดความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น ประสพการณ์การใช้เวลาว่างเป็นสิ่งที่ดีสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างแนบแน่น การใช้เวลาว่างที่มีศักยภาพให้มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางร่างกาย สังคมและอารมณ์อยู่ในสุขภาวะที่ดี จากตัวอย่างการเดินกับเพื่อนในตอนบ่ายในฤดูใบไม้ร่วงมีการเข้าร่วมมากกว่าการดูโทรทัศน์ ประสพการณ์ที่สำคัญจะอธิบายจุดเน้นของประสพการณ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้จริง และการเดินขึ้นภูเขา การเล่นขลุ่ยในวงออเคสตรา ความท้าทายในการแข่งขันหมากรุกและการวิ่งมาราธอน และอื่นๆ Csikszentmihaly(1975) ได้อธิบายทฤษฎีFlow กล่าวถึง การเติมเต็มในการใช้เวลาว่างเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิต ในความเป็นจริง การใช้เวลาว่างเป็นการบำบัดนั่นเอง

ประเภทของการใช้เวลาว่าง

Neulinger (1981) นักจิตวิทยาได้พัฒนาทฤษฎีการใช้เวลาว่าง ซึ่งให้อิสรภาพเป็นตัวหลัก ในการกำหนดคุณลักษณะของแต่ละคน โดยแบ่งทฤษฎีออกเป็น 6 ชนิด (ดูภาพที่ 1) ได้แก่

1. เวลาว่างอย่างแท้จริง (Pure Leisure) คือกิจกรรมที่ถูกเลือกเป็นกิจกรรมที่มาจากความพึงพอใจจากภายใน เช่นกิจกรรมที่น่าตื่นเต้น กิจกรรมที่แสดงความคิดสร้างสรรค์
2. การทำงานในเวลาว่าง (Leisure Work) คือการใช้เวลาว่างที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ในหน้าที่ เช่นชอบทำเฟอร์นิเจอร์หรือม้านั่ง เพื่อเป็นของตกแต่งบ้าน อาจทำให้มีแนวทางในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น
3. อาชีพจากเวลาว่าง (Leisure Job) คือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยปราศจากการบังคับ
4. การทำงานอย่างแท้จริง (Pure Work) คือไม่สามารถใช้เวลาว่างได้ เนื่องจากข้อจำกัดภายในเช่น การทำการบินที่ได้รับมอบหมายจนไม่มีเวลา
5. งานที่ต้องทำ (Work Job) คือกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัด แต่มีรางวัลเป็นนามธรรมและรูปธรรมเช่น นักนันทนาการที่มีหน้าที่ในการให้บริการ แต่ได้เงินเดือนต่ำ
6. งานที่แท้จริง (Pure Job) คือแบบตรงกันข้ามกับการใช้เวลาว่างอย่างแท้จริงในข้อที่หนึ่ง

ภาพที่ 1 ประเภทการใช้เวลาว่าง

ที่มา: John Neulinger , 1981

Kelly (1982) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่สามารถเลือกได้ อย่างอิสระและเกิด ความพึงพอใจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การใช้เวลาว่างแบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Leisure) เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ถูกเลือก มา กระทำในเวลาว่างจากงานและเกิดจากความพึงพอใจเช่น กิจกรรมที่แสดงออกถึงความคิด สร้างสรรค์ การเล่นดนตรี การวาดภาพ

2. การใช้เวลาว่างแบบการทดแทน (Recuperative Leisure) เป็นกิจกรรมที่เสริมการ สูญเสียอะไรบางอย่างไปและต้องการชดเชยเช่น หลังจากการทำงานหนักก็ต้องการที่จะพักผ่อน หรือผ่อนคลายความตึงเครียด

3. การใช้เวลาว่างแบบความสัมพันธ์ (Relational Leisure) เป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นเช่น กิจกรรมกลุ่มหรือการไปเที่ยวกับเพื่อน

4. การใช้เวลาว่างแบบกำหนดบทบาท (Role – Determined Leisure) เป็นกิจกรรมที่สร้างความพึงพอใจให้กับบุคคลอื่นเช่น การจัดงานให้แก่ลูกจ้างที่มีผลงานดี

ภายใน ความหมาย สังคม	1. ไม่มีเงื่อนไขในการใช้เวลาว่าง 31%	2. ใช้เวลาว่างในการส่งเสริมสุขภาพ 30%
	3. มีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาว่าง 22%	4. การใช้เวลาว่างตามกำหนดบทบาท 17%

ภาพที่ 2 ประเภทการใช้เวลาว่าง ของ John Kelly

ที่มา: John Kelly, 1982

การเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

Stumbo (1997 อ้างถึงในสุวิมล ตั้งสัจพจน์, 2553) แบ่งการเข้าร่วมของกิจกรรมนันทนาการออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่

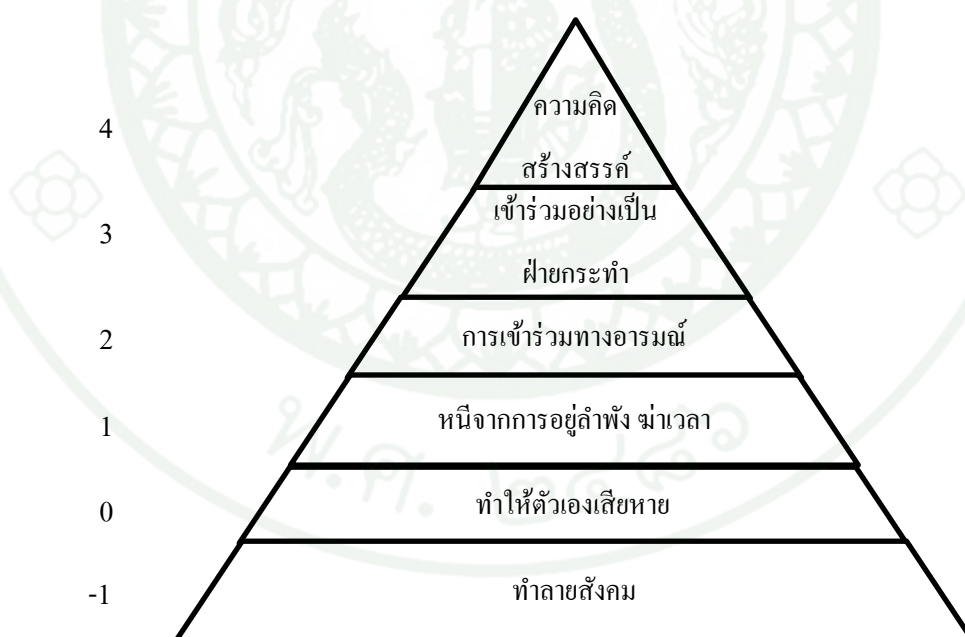
1. ศิลปะและหัตถกรรม

2. สิ่งแวดล้อมนอกสถานที่เช่น การชมนก การเดินทางไกล

3. จิตใจและการใช้ภาษา (Mental and Linguistics) เช่น การสืบหาคำ / คำพูด ถ้อยคำของผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตใจ

4. คนตรี
5. งานอดิเรก
6. เกม
7. เต็นร่า
8. ละคร

Nash (1953 อ้างถึงในสุวิมล ตั้งสัจพจน์, 2553) การใช้เวลาว่างและนันทนาการของชาวอเมริกา ได้เสนอกระบวนทัศน์ที่อธิบายถึงระดับการเข้าร่วมประสบการณ์ในระหว่างเวลาว่างแสดงถึงกระบวนทัศน์การมีเวลาว่างของNash

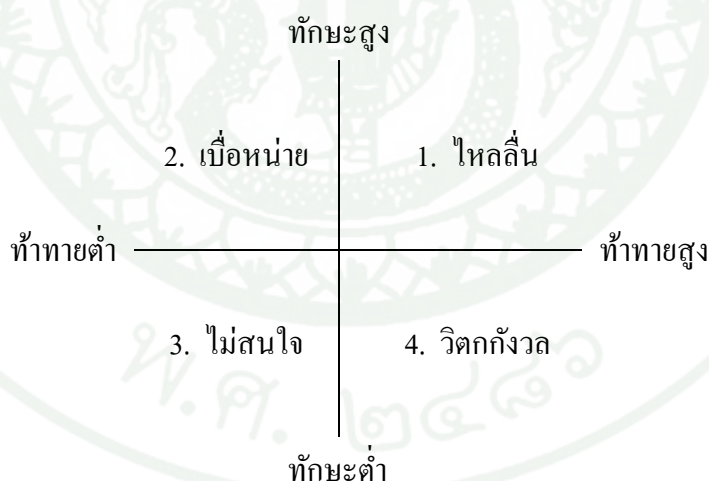

ภาพที่ 3 กระบวนทัศน์การมีเวลาว่างของNash

ที่มา: Nash, 1953

Crikszentmihalyi (2000) ได้เสนอทฤษฎี Flow อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างความท้าทาย กับทักษะของผู้เข้าร่วม กล่าวคือ

1. เมื่อผู้เข้าร่วมมีทักษะที่สูงและต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความท้าทายสูงก็จะเกิดการเรียนรู้ ที่ดีและเกิดกระแสแห่งมวลประสบการณ์
2. เมื่อผู้เข้าร่วมมีทักษะที่สูงและต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความท้าทายต่ำก็จะเกิดความเบื่อ หน่าย ความจำเจและไม่เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ไม่เกิดกระแสแห่งมวลประสบการณ์
3. เมื่อผู้เข้าร่วมมีทักษะต่ำและต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความท้าทายต่ำ จะเกิดอาการไม่ สนใจที่จะเข้าร่วม
4. เมื่อผู้เข้าร่วมมีทักษะที่ต่ำและต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความท้าทายสูงก็จะเกิดความวิตก กังวลสูง

ภาพที่ 4 ทฤษฎี Flow

ที่มา: Mihaly Crikszentmihalyi , 2000

ในการศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างต้องมีความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างการอยู่ด้วยกัน จำนวนครั้งที่อยู่ร่วม (Attendance) การเข้าร่วม (Participation) และการมีส่วนร่วม (Involvement) (Burlingame & Blaschko, 2010 : 519 - 521) กล่าวคือ

1. Attendance เป็นการนับจำนวนครั้งหรือความถี่ในกิจกรรม

2. Participation เป็นแนวคิดเส้นตรงระหว่างคุณภาพของผู้เข้าร่วมกับจำนวนของความพยายามที่ผู้เข้าร่วมทุ่มเทเข้าไปร่วม ซึ่งสามารถวัดเป็นเส้นตรงจากการเข้าร่วมที่เป็นอันตรายไปสู่การเข้าร่วมที่ดีต่อสุขภาพ นอกจากนี้การเข้าร่วมจะบ่งบอกถึงอุปสรรคที่เป็นตัวขัดขวางการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนันทนาการและการใช้เวลาว่าง

3. Involvement ในนันทนาการและการใช้เวลาว่างเป็นสภาวะทางอารมณ์และสติปัญญา ซึ่งเหมือนกับแนวคิดการใช้เวลาของ Neulinger หมายถึง สภาวะทางใจและไม่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของเวลา จากงานวิจัยของ Ragheb (2002) พบว่า Involvement ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบย่อย 6 ประการ ได้แก่

3.1 ความสำคัญของกิจกรรม

3.2 ความเพลิดเพลินที่ได้รับจากกิจกรรม

3.3 ความสนใจในกิจกรรม

3.4 ความหนักเบาของกิจกรรม

3.5 จุดศูนย์กลางของกิจกรรมจะเน้นถึงการรับรู้ของตนเอง

3.6 ความหมายของกิจกรรม

นอกจากนี้ประเด็นที่กระตุ้นให้คนเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่

1. การผ่อนคลายอารมณ์และควบคุมความเครียด
2. ความสนุกของกิจกรรม
3. การทำให้สดชื่น ซึ่งนำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น
4. การเพิ่มสมรรถภาพทางกายและพลังงาน

Ragheb (2006) ได้พัฒนาเครื่องมือการวัดที่เรียกว่า พลังในการใช้เวลาว่างโดย Ragheb ค้นพบ 5 แนวทางของการกระตุ้นกิจกรรมของผู้เข้าร่วม ดังนี้

1. ขยายและสร้างเพื่อมองความเป็นไปได้ในโลกนี้
2. เงื่อนไขทางร่างกายด้วยการเพิ่มสมรรถภาพทางกายภาพและพลังงาน
3. การผ่อนคลายและควบคุมความเครียดด้วยการพ้นจากความต้องการของชีวิต
4. กระตุ้นให้เกิดความสนุกสนานในกิจกรรม
5. การทำให้สดชื่นซึ่งนำไปสู่การมีชีวิตที่ดี

ปัจจัยการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมมีผลต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง Torkildsen (1983 อ้างใน สายวสันต์ รุ่งสุกรี, 2548:22) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างว่ามี 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ วงจรการดำเนินชีวิต เพศ สถานภาพ ข้อผูกมัด ความตั้งใจ และเป้าหมาย พันธะส่วนตัวและ ทรัพย์สินสมบัติ
2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อาชีพการงาน รายได้ ยานพาหนะ เวลา หน้าที่ สิ่งแวดล้อม เพื่อนฝูง และบทบาททางสังคม
3. ปัจจัยด้านโอกาส ได้แก่ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก সামัญสำนึก ความเข้าใจ การให้บริการต่างๆ ทำเลที่ตั้ง และการคมนาคม

Torkildsen (2005: 101) กล่าวถึงสิ่งที่จะมีผลต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคล โดยจะมีปัจจัยหลัก 3 หลักด้วยกัน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสังคมกับสถานการณ์ และปัจจัยที่มีโอกาสของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีผลที่ให้การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคล (ดูตารางที่1)

ตารางที่ 1 ตารางแสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยสังคมและสถานการณ์	ปัจจัยที่มีโอกาส
• อายุ • ขั้นตอนในวงจรชีวิต • เพศ • สถานภาพการสมรส • อยู่ในความอุปการะ • วัตถุประสงค์ของชีวิต • ภาระหน้าที่ส่วนบุคคล • ความอุดมสมบูรณ์ • การรับรู้การใช้เวลาว่าง • ทักษะคิดและแรงจูงใจ • ความสนใจและอคติ • ทักษะและความสามารถทางสังคมและทางสติปัญญา • บุคลิกภาพและความเชื่อมั่น • เกิดในวัฒนธรรม • การศึกษาและพื้นหลัง	• อาชีพ • เงินได้ • รายได้เสริม • ความมั่งคั่งและการเคลื่อนย้าย • วัสดุ • เป็นเจ้าของรถและการย้ายถิ่น • เวลา • หน้าที่และภาระผูกพัน • บ้านและสภาพแวดล้อมทางสังคม • เพื่อนและกลุ่มทางสังคม • บทบาททางสังคมและรายชื่อ • ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม • ปัจจัยส่วนใหญ่ของการพักผ่อน • ความสำเร็จในการศึกษา • ปัจจัยประชากร	• การใช้งาน • สิ่งอำนวยความสะดวก: ชนิดและคุณภาพ • ความตระหนัก • ในมุมมองของโอกาส • สิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการ • การแพร่กระจายของสิ่งอำนวยความสะดวก • การเข้าถึงและสถานที่ตั้ง • การเลือกกิจกรรม • การขนส่ง • ต้นทุน: ก่อน ระหว่างและหลังการจัดการ: นโยบายและการสนับสนุน • การตลาด • การเขียนโปรแกรม • องค์การและการเป็นผู้นำ • การเข้าใช้ข้อมูลทางสังคม • นโยบายทางการเมือง

ที่มา : Torkildsen, 2005:101

Chubb and Chubb (1981: 417 อ้างถึงในอภิชาติ โชติบัญชา, 2552) ได้ประมวลปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมในกิจกรรม โดยแบ่งการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยภายใน (Internal Factor) ได้แก่ ความพึงพอใจจากการพิจารณาการตัดสินใจของบุคลิกภาพของแต่ละคน อำนาจของนักคิดต่างๆ และรสนิยมของแต่ละบุคคล

2. ปัจจัยภายนอก (External Factor) ที่สามารถวัดและมองเห็นได้อย่างชัดเจน คือ

2.1 อายุ เป็นตัวแปรพื้นฐานที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านของการใช้เวลาว่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบรับบทบาทที่สังคมกำหนดทักษะและประสบการณ์ตามอายุการยึดถือปฏิบัติเป็นประจำ

2.2 เพศ เป็นความแตกต่างทางสรีระ ซึ่งเป็นตัวกำหนดและแบ่งแยกกิจกรรมให้ผู้หญิงและผู้ชายแตกต่างกันอย่างชัดเจน ดังนั้นเพศจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่รวมไว้ในปัจจัยที่มีอิทธิพลทางด้านสังคมศาสตร์เสมอ

2.3 การศึกษา เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างเห็นได้ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับอาชีพ การทำงาน ระดับรายได้และสถานการณ์ทางสังคม นอกจากนี้ยังมีผลต่อการดำเนินชีวิต รสนิยมการเลือกสรร การตัดสินใจ บุคลิกภาพและอำนาจนักคิดของแต่ละบุคคลด้วย

2.4 รายได้ การเลือกใช้เวลาว่างในกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละบุคคลยังขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายที่ใช้ในกิจกรรมนั้นๆ รายได้และทรัพย์สินเป็นตัวแบ่งแยกความแตกต่างของแต่ละบุคคลออกเป็นคนจนและคนรวย ซึ่งยังผลไปถึงวิถีการดำเนินชีวิต (Style of Life) ของแต่ละบุคคลด้วย

2.5 การทำงาน ปัจจัยด้านการทำงานมีผลต่อการเลือกและใช้เวลาว่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และมีความสัมพันธ์ต่อการนำมาใช้ในยามว่างด้วย การทำงานทำให้เกิดทักษะประสบการณ์และสร้างคุณค่า ความสำคัญที่ต้องการจะเรียนรู้และการทำงานสร้างทัศนคติส่งผลไปสู่การเลือกสรรกิจกรรมที่เหมาะสม

2.6 ระยะเวลาการใช้เวลาว่างในกิจกรรมใดๆ ย่อมขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่มีการแบ่งเวลาเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ขึ้นอยู่กับการเห็นคุณค่าความจำเป็นในกิจกรรมนั้นๆ รวมถึงระยะเวลาในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมนั้นด้วย

2.7 ที่อยู่อาศัย เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกใช้เวลาว่างในกิจกรรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานที่ ซึ่งมีประเภทของกิจกรรมต่างๆ ให้เลือก นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความคมนาคม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความสัมพันธ์ละแวกบ้าน โครงสร้างทางระบบนิเวศน์และอาชีพโดยรวมในชุมชนนั้นๆ

3. ปัจจัยในระดับสังคม เป็นตัวควบคุมปัจจัยในระดับบุคคลอีกระดับหนึ่ง ได้แก่ ความสอดคล้องที่เหมือนกันกับประเพณีที่ถือปฏิบัติ การแนะนำและเสนอแนะช่วงชั้นทางสังคม ข้อห้ามและการกีดกันทางสังคม หรือข้อกำหนดบังคับต่างๆ

อุปสรรคการใช้เวลาว่าง

Kelly (1972: 82) อธิบายการใช้เวลาว่างทางสังคมโดยการศึกษาอุปสรรคพื้นฐานธรรมชาติของสังคม และประสบการณ์การใช้เวลาว่าง

Edginton et al. (1995: 23) ได้แบ่งประเภทของอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. อุปสรรคที่เป็นสิ่งที่มีมาก่อน (Antecedent Constraints) ประกอบด้วย การขาดความรู้ ความเข้าใจและโอกาสในการใช้เวลาว่าง ความเชื่อส่วนบุคคลเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างและบทบาททางเพศมีการกำหนดทางสังคม

2. อุปสรรคที่เกิดขึ้นภายหลัง (Intervening Constraints) ได้แก่ ความสามารถในการอำนวยความสะดวกในการใช้เวลาว่าง ความสามารถในการชำระค่าธรรมเนียมในการใช้เวลาว่างและความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวก

1.1 อุปสรรคทางนิเวศวิทยา หมายถึง สิ่งกีดขวางภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เช่น หุบเขา ทRAY

1.2 อุปสรรคทางสถาปัตยกรรม คือ สิ่งที่เกิดขึ้นและไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

1.3 อุปสรรคการออกแบบ จะปรากฏทางสถานที่เท่านั้น

2. แรงจูงใจภายใน สามารถดำรงในเอกัตบุคลลที่มีความพิการ ซึ่งอาจจะขาดความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ คนพิการอาจไม่มีประสิทธิภาพในทักษะทางสังคมที่ก่อให้เกิดการอยู่อย่างโดดเดี่ยว การขาดทักษะทางสังคมกลายเป็นคุณลักษณะหนึ่งของคนที่มียะดับของสติปัญญาต่ำ ซึ่งสามารถสังเกตเห็นในระหว่างการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในสถานการณ์ที่มีการเล่นเกม อบรมจากภายในบุคคลนี้จัดเป็นทัศนคติ

3. การสื่อสาร เกิดเมื่อมีความยุ่งยากในการแสดงออกถึงความต้องการเมื่อผู้ฟังไม่ได้รับการแสดงออกถึงข่าวสารที่ชัดเจน

ทุกอุปสรรคอาจจำกัดการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างและทำให้เกิดการจัดขวางในการใช้เวลาว่าง โดยจำแนกอุปสรรคที่มีพฤติกรรมด้านการขาดความรู้ ความเข้าใจและโอกาสในการใช้เวลาว่าง ซึ่งบทบาททางเพศมีการกำหนดรูปแบบของอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างโดยสามารถแบ่งออกเป็น สิ่งแวดล้อม แรงจูงใจภายในและการสื่อสาร อุปสรรคเหล่านี้รวมถึงทัศนคติของคนอื่น สภาพัยตยกรรม การคมนาคม เศรษฐกิจ กฎและระเบียบต่างๆ

Crawford, Jackson & Godbey (1991 อ้างถึงในสุวิมล ตั้งสัจพจน์, 2554) ได้พัฒนากรอบแนวคิดสิ่งที่จำกัดการเข้าร่วมนันทนาการออกเป็น 3 ส่วนคือ ภายในตัวบุคคล (ความเครียด การเก็บกด กระวนกระวาย) ภายนอกตัวบุคคล (ขาดบุคคลที่สนิทที่เหมาะสม) และโครงสร้าง (วงจรชีวิต ของครอบครัว ค่าใช้จ่ายและโอกาส) ทั้งสามสิ่งที่จำกัดการเข้าร่วมนันทนาการนี้เป็นตัวแทนของการจัดอันดับจากสูงไปหาต่ำ จากสิ่งที่ใกล้ตัวมากที่สุด (ภายในตัวบุคคล) ไปสู่สิ่งที่ไกลตัวที่สุด (โครงสร้าง)

Godbey (2008: 97) กล่าวถึง อุปสรรคที่ขัดขวางต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ได้แก่

1. โครงสร้าง - สถานการณ์ที่บุคคลปรารถนาให้เกิดประสบการณ์การใช้เวลาว่าง เช่น ปัญหาการเดินทาง การไม่มีเวลา เป็นต้น
2. ภายในตัวบุคคล (Intrapersonal) ได้แก่ ความเครียด ความกังวล ความเชื่อทางศาสนา ทัศนคติ รวมทั้งความแตกต่างระหว่างชายและหญิงด้วย
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal) กิจกรรมนันทนาการต่างๆ จำเป็นต้องมีบุคคลอื่นมาเล่นด้วย เช่น การเล่นเทนนิส ต้องมีคนอื่นมาเล่นด้วย

การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ – สังคม เงินรายได้กับการศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงอาชีพและมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเข้าถึงโอกาสทางนันทนาการ ซึ่งมีผลกระทบต่อนันทนาการ ตัวแปรของข้อมูลทางด้านประชากร เช่น อายุ เพศ โครงสร้างครอบครัว การอพยพเข้าประเทศ การยอมรับการกลมกลืนทางวัฒนธรรม ความหลากหลายของรูปแบบนันทนาการมีแนวโน้มลดลงตามคนที่มียู่มากขึ้น แม้ว่าการเล่นกอล์ฟ และโบว์ลิ่ง มีอัตราการเข้าร่วมสูงขึ้นในบรรดาผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าคนที่มียู่น้อยกว่า (Cushman et al, 2005:289)

แนวคิดของอุปสรรคการใช้เวลาว่าง บทบาททางสังคมในการใช้เวลาว่าง มีความคาดหวังของระดับการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่มากขึ้นและมีการเปรียบเทียบการใช้เวลาว่างด้านจิตวิทยา ด้านสังคมมีการคิดแปลงการใช้เวลาว่าง โดยการจำกัดประสบการณ์การใช้เวลาว่างและการรับรู้ปัจจัยการใช้เวลาว่าง (Mannell & Kleiber, 1997) อุปสรรคของการใช้เวลาว่างมี การอธิบายให้เข้าใจปัจจัยทางโครงสร้างทางสังคม ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จนก่อให้เกิดความสนุกสนาน ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ขาดทักษะเฉพาะบุคคลในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างจึงมีการบริการการใช้เวลาว่างที่มากขึ้นและสะดวกในการเข้าร่วม โดยการจัดโปรแกรมให้การศึกษาและการบริการการใช้เวลาว่างที่สามารถช่วยเหลือบุคคลอื่นได้

จากการทบทวนวรรณคดีของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่นอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วนั้น การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ร่วมกัน ทำให้เกิดความสนิทสนม ทำงานด้วยกัน ซึ่งการจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคลจะมีผลทางจิตใจของแต่ละบุคคลมากกว่า ดังนั้นกิจกรรมที่บุคคลแต่ละคนเลือกที่จะเข้าร่วม อาจจะเป็นการใช้เวลาว่างที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอก หรือทั้งสองคือมุมมองของความเป็นอิสระและมุมมองของการบีบบังคับ ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้ว่าสิ่งใดเป็นการใช้เวลาว่างและสิ่งใดไม่ใช่การใช้เวลาว่าง ซึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมของบุคคลที่มีเป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจวัตรประจำวันในตัวบุคคลและอิทธิพลของครอบครัว อิทธิพลของผู้เข้าร่วมโดยความสามารถของแต่ละบุคคลมีความสนใจในทางกายและความสนใจในความสามารถทางสังคม วัฒนธรรมหนึ่งที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ในชีวิต และปัจจัยตัวบุคคลอื่นๆ กับพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอุปสรรคและบทบาททางสังคมในการใช้เวลาว่าง

**ประชาชนจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือกับการใช้เวลาว่าง
สภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

ที่ตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ 105.5 ล้านไร่หรือประมาณ 1 ใน 3 ของประเทศอาณาเขตโดยสามารถแบ่งอาณาเขตได้ ดังต่อไปนี้

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันออก	ติดแม่น้ำโขง ผังตรงข้ามแม่น้ำโขงคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	ติดประเทศกัมพูชาโดยมีเทือกเขาพนมดงรักกั้นเขตแดน
ทิศตะวันตก	ติดภาคกลางและบางส่วนของภาคเหนือ

สภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติ

1. ดิน สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตร 57.9 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ดินเค็มประมาณ 17.8 ล้านไร่หรือร้อยละ 30.7 ของพื้นที่ทำการเกษตรของภาคเป็นดินเค็มจัดที่ไม่สามารถเพาะปลูกได้จำนวน 1.5 ล้านไร่ เค็มปานกลาง 3.7 ล้านไร่ และเค็มน้อย 12.6 ล้านไร่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ที่มีโอกาสจะเป็นดินเค็มอีกประมาณ 19.6 ล้านไร่ ดินเค็มบริเวณใต้พื้นดินของภาคเป็นแหล่งเกลือหินที่มีปริมาณสำรองประมาณ 18 ล้านตัน ที่มีปริมาณสำรองกว่า 2,500 ล้านตัน ที่ดินบริเวณ 2 อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ประมาณ 500 ล้านตันและบริเวณจังหวัดอุดรธานีประมาณ 2,000 ล้านตัน ที่สามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้อีก ซึ่งทรัพยากรแร่หลายชนิด(โปแตสเหล็กทองแดง) เหล่านี้ยังไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและเศรษฐกิจของภาคเท่าที่ควร นอกจากนี้ปัจจุบันทรัพยากรดินเสื่อมโทรมจากการเพาะปลูกใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้น การถูกละทิ้งและเผาทิ้งหลังเก็บเกี่ยว (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554)

อาชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือการเพาะปลูก พืชที่สำคัญคือข้าว มันสำปะหลัง ปอ ข้าวโพด ภาคนี้มีพื้นที่ทำนามากกว่าภาคอื่น ๆ แต่ผลผลิตที่ได้ต่ำเพราะดินของภาคอีสานเป็นดินปนทรายไม่อุ้มน้ำและการทำนาส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน ซึ่งไม่ค่อยแน่นอน บางปีมีน้ำมาก บางปีไม่มีน้ำ พอถึงฤดูแล้ง น้ำในแม่น้ำลำธารจะเหือดแห้งไปเสียส่วนใหญ่ จึงมักพบว่าพอถึงหน้าแล้งประชาชนจะอพยพไปหางานทำต่างถิ่นเป็นจำนวนมาก ถึงฤดูฝนประชาชนก็ไม่ได้เตรียมการเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ให้เป็นที่แพร่หลายกัน เว้นแต่เก็บน้ำฝนไว้ดื่มกินเท่านั้น การขาดแคลนน้ำในภาคนี้ทำให้ไม่ค่อยมีการปลูกพืชหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ทำให้ผลผลิตมีน้อยซึ่งเป็นเหตุให้ประชากรในภูมิภาคนี้มีความยากจนเป็นส่วนมาก การเกษตรนับเป็นอาชีพหลักของภาค แต่ด้วยสภาพอากาศที่ร้อนและแห้งแล้ง รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ทางด้านสังคมเศรษฐกิจทำให้มีผลผลิตที่น้อยกว่าภาคอื่นๆ ชาวอีสานส่วนใหญ่มีอาชีพทางเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนา เพราะฉะนั้นหลังฤดูการเก็บเกี่ยวชาวอีสานจะว่างจากการทำงานจะทำอาชีพรอง เช่นการทอผ้า การจักสาน การทอเสื่อ ฯลฯ ซึ่งพอจะทำให้มีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นได้ อาชีพรองที่ชาวอีสานทำกันในแทบทุกจังหวัดของภาคอีสาน คือ การทอผ้านั้นชุดฟ้อนของภาคอีสานจึงมีชุดฟ้อนศิลปาชีพที่เกี่ยวกับการทอผ้ามากที่สุด เช่นรำดำहुยฮักซิด เซิ้งสาวไหม ฟ้อนเก็บฝ้าย ฟ้อนเข็นฝ้าย และฟ้อนแพรวา ฟ้อนอาชีพจึงเป็นการอนุรักษ์อาชีพของชาวอีสานและเป็นการเผยแพร่ให้คนในท้องถิ่นอื่นเห็นความสำคัญของหัตถกรรมพื้นบ้านอีกด้วย

2. น้ำ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลุ่มน้ำหลัก 3 ลุ่มน้ำได้แก่ (1) ลุ่มน้ำโขง (2) ลุ่มน้ำชีและ (3) ลุ่มน้ำมูล นอกจากนี้มีเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ 11 แห่งได้แก่ อุบลรัตน์ สิรินคร ลำปาว น้ำอูน ลำตะคอง จุฬารัตน์ น้ำพุง มูลบน ลำนางรอง ห้วยหลวงและลำพระเพลิง ปริมาณน้ำฝนในภาคเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 1,474 มิลลิเมตรต่อปี ยกเว้นบริเวณตอนในด้านตะวันตกของภาคซึ่งได้แก่ ชัยภูมิ ขอนแก่น นครราชสีมา และกาฬสินธุ์ จะมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ย โดยอยู่ที่ระดับประมาณ 1,123 มิลลิเมตรต่อปี ส่วนจังหวัดในบริเวณริมแม่น้ำโขง เช่น หนองคาย นครพนมและมุกดาหาร จะมีปริมาณน้ำฝนมากโดยอยู่ในที่ระดับประมาณ 2,000 มิลลิเมตรต่อปี ดังนั้นในภาพรวมทรัพยากรน้ำมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ แต่กักเก็บได้เพียงร้อยละ 17.0 ส่งผลให้ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้งและน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนเป็นประจำที่ผ่านมา ซึ่งมีการพัฒนาระบบชลประทานได้เพียง 8.1 ล้านไร่ คิดเป็นเพียงร้อยละ 14.1 ของพื้นที่การเกษตรซึ่งยังมีศักยภาพที่จะพัฒนาระบบชลประทานได้อีก 7.1 ล้านไร่ ส่วนระบบประปาหมู่บ้านยังขาดแคลนอีกกว่า 9 พันแห่ง

การแบ่งเขตการปกครอง

1. ภาคอีสานตอนบน ตั้งอยู่บนแอ่งสกลนคร ประกอบด้วย กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี เลย และ บึงกาฬ

2. ภาคอีสานตอนล่าง ตั้งอยู่บนแอ่งโคราชประกอบด้วย ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือที่เรียกว่า “ภาคอีสาน” เป็นเขตหรือภาคหนึ่งทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของไทย อยู่บนที่ราบสูงโคราชมีแม่น้ำโขงกั้นเขตทางตอนเหนือและตะวันออกของภาค ทางด้านใต้จรดชายแดนกัมพูชาทางตะวันตกมีเทือกเขาเพชรบูรณ์เป็นแนวกั้นแยกจากภาคเหนือและภาคกลาง การเกษตรนับเป็นอาชีพหลักของภาค แต่ด้วยสภาพอากาศที่ร้อนและแห้งแล้งรวมถึงปัจจัยอื่นๆ ทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ทำให้มีผลผลิตที่น้อยกว่าภาคอื่นๆ เป็นพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีที่ราบสูง มีอากาศร้อนจัดและหนาวจัด พื้นดินไม่เก็บน้ำจึงมีสภาพแห้งแล้ง พื้นที่อันกว้างขวางจึงเป็นป่าดงและทุ่งหญ้า อย่างไรก็ตามในระยะต่อมาเมื่อได้มีโครงการชลประทานเพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาคนี้กลับกลายเป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำแหล่งที่ส่งร่องจากภาคกลาง ภูมิภาคนี้มีลักษณะโดดเด่นกว่าส่วนอื่นของประเทศประกอบด้วยจังหวัด 20 จังหวัดคือ หนองคาย นครพนม มุกดาหาร ชัยภูมิ สกลนคร เลย ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ยโสธร นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อุดรธานี หนองบัวลำภู อำนาจเจริญและ บึงกาฬ

ภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่และมีประชากรมากที่สุดในประเทศ 21,701,335 คน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, th.wikipedia.org/wiki/ภาคอีสาน_ประเทศไทย, 2556) หรือ 1 ใน 3 ของประเทศไทย ด้วยความที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีขนาดพื้นที่มากที่สุดประเทศไทย ทำให้มีประชากรมากที่สุดและมีความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ประชากรด้วย ประชากรกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดของภูมิภาคคือ ชาวไทยอีสาน ซึ่งก็คือประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในภาคอีสานและใช้ภาษาไทยอีสานเป็นภาษาพูดหลัก นอกจากนี้ก็จะมีกลุ่มชนเผ่าต่างๆอีกมากมาย เช่น ชาวภูไท ไทโซ่ กระเล้ง แสก กุลา ญวน(คือ ชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยสงครามเวียดนาม) ลาว ฯลฯ กลุ่มคนเหล่านี้จะมีภาษาพูดเป็นของตนเอง แต่สามารถสื่อสารภาษาไทยอีสาน

ได้ (เดิมพูดภาษาไทยอีสานได้เป็นบางคนเท่านั้น) และในปัจจุบันประชากรของเผ่าต่างๆก็ยังสามารถพูดภาษาไทยกลางได้อีกด้วย

ประเพณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการใช้เวลาว่าง

ภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น แต่ละจังหวัดศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ เป็นตัวบ่งบอกถึงความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา และรูปแบบการดำเนินชีวิต ตลอดจนอาชีพของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี สาเหตุที่ภาคอีสานมีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการเป็นศูนย์รวมของประชากรหลากหลายเชื้อชาติและมีการติดต่อสัมผัสกับประชาชนในประเทศใกล้เคียงจนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น เช่น ประชาชนชาวอีสานแถบจังหวัดเลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว ประชาชนของทั้งสองประเทศมีการเดินทางไปมาหากัน ทำให้เกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมและประเพณีระหว่างกัน ซึ่งเราจะพบว่าชาวไทยอีสานและชาวลาวแถบลุ่มแม่น้ำโขงมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่คล้ายๆ กันและรูปแบบการดำเนินชีวิตก็มีความคล้ายคลึงกันด้วย รวมทั้งชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาในช่วงสงครามเวียดนามก็ได้นำเอาศิลปวัฒนธรรมของเวียดนามเข้ามาด้วย ถึงแม้ปัจจุบันชาวเวียดนามเหล่านี้ จะได้ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของท้องถิ่นอีสาน (เพื่อให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น) โดยเฉพาะชาวเวียดนามที่เป็นวัยรุ่นในปัจจุบันได้รับการศึกษาที่ดีเหมือนกับชาวไทยทุกประการ จนแทบแยกไม่ออกกว่าเป็นคนไทยอีสานหรือคนเวียดนามกันแน่ ส่วนใหญ่ก็จะเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก(เหมือนเด็กวัยรุ่นของไทย) จนลืมวัฒนธรรมอันดีงามของตัวเอง แต่ก็ยังมีชาวเวียดนามบางกลุ่มส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายวยังคงยึดมั่นกับวัฒนธรรมของตนเองอยู่อย่างมั่นคง ส่วนประชาชนที่อยู่ทางจังหวัด สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และนครราชสีมา มีการติดต่อกับประชาชนชาวกัมพูชาที่จะรับเอาวัฒนธรรมของกัมพูชามาประยุกต์ใช้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้ววัฒนธรรมประเพณีของคนทั้งสองเชื้อชาติก็มีความคล้ายคลึงกันอยู่แล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวัฒนธรรมต่างๆ ก็มีความแตกต่างกันตามแต่ละท้องถิ่นและแตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆ ของไทยอย่างเห็นได้ชัด ทั้งวัฒนธรรมทางด้านการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งเราสามารถสังเกตรูปแบบวัฒนธรรมที่ดีงามของชาวอีสานผ่านทางประเพณีต่างๆที่ชาวอีสานจัดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554)

ประเพณีของชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือยึดมั่นและปฏิบัติตามประเพณีทั้งสิบสองเดือน มีอิทธิพลต่อคนในท้องถิ่น ประเพณีต่างๆถูกจัดขึ้นเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการประกอบอาชีพและเพื่อถ่ายทอดแนวความคิด ค่านิยมที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ หรือเรียกว่า ฮีตสิบสอง หมายถึงจารีตประเพณีที่ชาวอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่างๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี จารีตประเพณีทั้งสิบสองเดือนที่ชาวอีสานทำบุญต่างๆ (อภิสิทธิ์, 2014) มีดังนี้

1. เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เป็นการทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหารและฟังเทศน์ เนื่องในโอกาสที่พระสงฆ์อาภรณ์ขึ้นรองจากปาราชิก ให้เข้าไปอยู่ในที่อันจำกัด เพื่อทรมานร่างกายให้หายจากกรรม ชำระจิตใจให้หายมัวหมอง และพ้นจากอาบัติ
2. เดือนยี่ บุญคูณลาน เป็นการทำบุญสู่ขวัญที่นวดเสร็จแล้วและกองไว้ในลานข้าว
3. เดือนสาม บุญข้าวจี ทำบุญตักบาตร
4. เดือนสี่ บุญพะเหวดหรือบุญมหาชาติ ทำบุญฟังเทศน์มหาชาติ
5. เดือนห้า บุญสงกรานต์ สรงน้ำพระและผู้ใหญ่
6. เดือนหก บุญบั้งไฟ เป็นประเพณีขอฝนอย่างหนึ่ง
7. เดือนเจ็ด บุญซำฮะ ทำบุญชำระล้างสิ่งที่เป็นเสนียดจัญไร อันจะทำให้เกิดความเดือดร้อน แก่บ้านเมือง มีการเลี้ยงผีปู่ตาและผีตาแฮก (ผีรักษาไร่นา)
8. เดือนแปด บุญเข้าพรรษา
9. เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่เปรตและญาติมิตรที่ตายไปแล้ว

10. เดือนสิบ บุญข้าวสาก (ข้าวกระยาสารท) ทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ตายและเปรต มีการแลกเปลี่ยนข้าวกระยาสารทกันระหว่างญาติพี่น้องและชาวบ้านใกล้เคียง

11. เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา มีการถวายปราสาทผึ้ง(ขี้ผึ้งประดิษฐ์เป็นปราสาท) การล่องเรือไฟ (ไหลเรือไฟ) และการแข่งเรือพาย

12. เดือนสิบสอง บุญกฐิน

เพลงพื้นบ้าน

เนื่องจากภูมิประเทศภาคอีสานเป็นที่ราบสูงค่อนข้างแห้งแล้ง เพราะพื้นดินไม่เก็บน้ำ ฤดูแล้งจะกันดาร ฤดูฝนน้ำจะท่วม แต่ชาวอีสานก็มีอาชีพทำไร่ ทำนาและเป็นคนรักสนุก ดังนั้นจึงสามารถหาความบันเทิงได้ทุกโอกาส โดยจะมีทั้งการร้องเพลงและฟ้อนรำ ทั้งนี้ การแสดงของภาคอีสาน มักเกิดจากกิจกรรมประจำวันหรือประจำฤดูกาลและลักษณะการแสดงซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของอีสาน คือ ลีลาและจังหวะในการก้าวเท้าที่มีลักษณะคล้ายเดิน แต่นุ่มนวลกว่าและมักเดินด้วยปลายเท้าโดยจะสะบัดเท้าไปข้างหลังสูงซึ่งตัวอย่างเพลงพื้นเมือง ที่มักนิยมขับร้องกัน ได้แก่ หมอลำ เพลงโคราช เจริญ กันตรึม เพลงล่องโขง เพลงแอ่วแคน ขณะที่การฟ้อนรำ ได้แก่ แห่นางแมว เซิ้งบั้งไฟ เซิ้งสวิง เซิ้งโปงลาง เซิ้งคังห่วย เซิ้งกระดืบ รำลาวกระทบไม้ ฟ้อนภูไท เป็นต้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือที่นิยมเรียกกันจนติดปากว่า ภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่มีความโดดเด่น มีความหลากหลายทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ด้วยการประกอบประเพณี พิธีกรรมของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้กระทำสบายใจรู้สึกอบอุ่นไม่โดดเดี่ยว ให้คุณค่าทางจิตใจและความรู้สึกถือว่าเป็นพลังทางศิลปวัฒนธรรมหรือประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานที่ใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำได้สำเร็จคนเดียว เช่นการลงแขกสร้างบ้าน สร้างวัด สร้างถนนหนทาง หรือขุดลอกแหล่งน้ำ เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันภายในชุมชนทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีขนาดพื้นที่มากที่สุดประเทศไทยทำให้มีประชากรมากที่สุดและมีความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ประชากรด้วย ประชากรกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดของภูมิภาคคือชาวไทยอีสานซึ่งก็คือ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในภาคอีสานและใช้ภาษาไทยอีสานเป็นภาษาพูดหลัก นอกจากนี้ก็จะมีกลุ่มชนเผ่าต่างๆอีกมากมาย เช่น ชาวภูไท ไทโซ่ กระเล้ง แสก กุลา ฉวน(คือชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยสงครามเวียดนาม) ลาว ฯลฯ กลุ่มคนเหล่านี้จะมีภาษาพูดเป็นของตนเองแต่สามารถสื่อสารภาษาไทยอีสานได้(เดิมพูดภาษาไทยอีสานได้เป็นบางคนเท่านั้น) และในปัจจุบันประชากรของเผ่าต่างๆก็ยังสามารถพูดภาษาไทยกลางได้อีกด้วยมีความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ประชากรและด้วยอุปนิสัยขยันขันแข็งและสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ จิตใจผ่องใส อ่อนโยนและเวลาที่ว่างจากการทำนา จึงคิดสร้างสรรค์งานศิลป์ในรูปแบบต่างๆ ผ้าไหมลายสวยผ้าฝ้ายทอมือที่นับวันจะหายาก ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องจักสานและเครื่องปั้นดินเผา สร้างรายได้แก่ ครอบครัวอีกทางหนึ่ง ความอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติที่สวยงามบนยอดเขาสูงหลายแห่งแหล่งรวมอารยธรรมโบราณนับพันปี ที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ตลอดจนวัฒนธรรมพื้นบ้าน วิถีชีวิตที่เรียบง่าย และความมีน้ำใจของชาวอีสานยังคงเป็นเสน่ห์ที่มัดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนอีสานอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสาน คือ ปัญหาความแห้งแล้งและปัญหาการอพยพย้ายถิ่น เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่แห้งแล้ง ทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผลผลิตดีเท่าที่ควร จึงมีการอพยพย้ายจากถิ่นที่อยู่เดิมไปยังถิ่นใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์กว่า คนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวส่วนใหญ่ จึงอพยพเข้ามาหางานทำตามเมืองใหญ่ คือ กรุงเทพมหานคร รวมทั้งออกไปทำงานที่ต่างประเทศ โดยเป็นแรงงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและแรงงานก่อสร้าง แต่ในปัจจุบันปัญหาต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการแก้ไข เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เช่น มีการสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ เช่น เขื่อนอุบลรัตน์ ที่จังหวัดขอนแก่น เขื่อนจุฬาภรณ์ ที่จังหวัดชัยภูมิ เขื่อนลำโดมใหญ่ เขื่อนลำโดมน้อย ที่จังหวัดอุบลราชธานี มีโครงสร้างปาร์กน้ำ ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (ทรูปลูกบุญญา, 2014) ซึ่งทำให้การทำมาหากินการอยู่อาศัยได้อยู่ในถิ่นฐานของตนเองมากขึ้น จึงทำให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้คนมาทำงานมากมายรวมถึงผู้คนภาคอื่นอีกด้วย จนอาจทำให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือหนาแน่นกว่าภาคอื่นๆ อีกทั้งประกอบกับมีพื้นที่ของภาคที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ จึงมีความหลากหลายชนชาติ ความหลากหลายของชาติพันธุ์ ความหลากหลายของศาสนา ความหลากหลายของการวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เกิดการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่หลากหลายในการทำ

กิจกรรมการใช้เวลาว่าง ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินชีวิตอาจเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน เป็นประโยชน์แก่คนทุกระดับมีลักษณะเด่นคือ สร้างสำนึกเป็นหมู่คณะสูงทั้งในระดับครอบครัว และเครือข่าย แต่ในปัจจุบันการดำเนินชีวิตได้มีการแข่งขันกันมากขึ้นทั้งในเรื่องการกิน การอยู่อาศัย การทำงาน ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการใช้รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่แตกต่างกัน และคำนึงด้านผลประโยชน์ที่จะเข้าร่วมการใช้เวลาว่างกันมากขึ้นอีกด้วย

สรุปประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีขนาดพื้นที่มากที่สุดประเทศไทยทำให้มีประชากรมากที่สุดและมีความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ประชากรด้วย ประชากรกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดของภูมิภาคคือ ชาวไทยอีสาน ชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือยึดมั่นและปฏิบัติตามประเพณีทั้งสิบสองเดือน มีอิทธิพลต่อคนในท้องถิ่น ประเพณีต่างๆถูกจัดขึ้นเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการประกอบอาชีพและเพื่อถ่ายทอดแนวความคิด ค่านิยมที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ หรือเรียกว่า ฮีตสิบสอง หมายถึงจารีตประเพณี ที่ชาวอีสานปฏิบัติกันไปในโอกาสต่างๆ เป็นภูมิภาคที่มีความโดดเด่น มีความหลากหลายทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ด้วยการประกอบประเพณี พิธีกรรมของชุมชน อีกทั้งประกอบกับมีพื้นที่ของภาคที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ จึงมีความหลากหลายชนชาติ ความหลากหลายของชาติพันธุ์ ความหลากหลายของศาสนา ความหลากหลายของวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เกิดการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่หลากหลายในการทำกิจกรรมการใช้เวลาว่างอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้แบ่งงานวิจัยออกเป็นงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยในประเทศ

ประพัฒน์และคณะ (2523:24) ได้ศึกษาการใช้เวลาว่างและกิจกรรมนันทนาการของประชากรกรุงเทพฯ จำนวน 600 คน ผลการวิจัยพบว่าประชากรในกรุงเทพฯ ร้อยละ 25.49 ใช้เวลาว่างด้านกีฬา ร้อยละ 13.86 ไปใช้สนามกีฬาในเวลาพักผ่อนเล่นกีฬาและประกอบกิจกรรมตามความสนใจ ร้อยละ 2.06 ซึ่งร้อยละ 69.10 มีปัญหาเรื่องการใช้เวลาว่าง ด้วยสาเหตุที่มีภารกิจประจำวัน

มาก ร้อยละ 31.9 ขาดอุปกรณ์และสถานที่และร้อยละ 28.71 ประสบปัญหาด้านการเดินทางไปมา ไม่สะดวก

เกศแก้ว (2536) ศึกษาเรื่องความแตกต่างของการใช้เวลาว่างในกิจกรรมนันทนาการของเยาวชนไทย พบว่าเยาวชนไทยใช้เวลาว่างที่แตกต่างกันออกไปส่วนใหญ่ใช้เวลาดูโทรทัศน์ รับประทานอาหาร/ซีดี อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านหนังสือสร้างสรรค์ เล่นกีฬาและออกกำลังกาย ส่วนน้อยที่จะเดินเล่นซื้อของตามศูนย์การค้าทำงานอดิเรกและเดินเล่นตามสวนสาธารณะ

Tangsujjapoj (1999) ศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในกรุงเทพฯ จำนวน 3,000 คน พบว่ากิจกรรมสามอันดับแรกในงานอดิเรกที่คนกรุงเทพฯ เข้าร่วมมากที่สุด ได้แก่ ดูโทรทัศน์ (72.30%) ดูภาพยนตร์ (39.0%) และฟังดนตรี (37.0%) กิจกรรมสร้างสรรค์ได้แก่ อ่านนิตยสารและหนังสือ (48.50%) ทำกับข้าว (36.30%) และทำสวน (17.70%) กิจกรรมกีฬาได้แก่ วิ่งเหยาะๆ (31.20%) ว่ายน้ำ (17.90%) แบดมินตัน (16.30%) และกิจกรรมชุมชน ได้แก่ ไปวัด (55.80%) จัดงานปาร์ตี้ในบ้าน (44.60%) และไป shopping (44.40%) สำหรับอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ ทำงานไม่มีเวลาว่าง ขาดอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

สายวสันต์ (2548) ศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพฯ พบว่ากิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมมากที่สุดในบ้านคือ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ กิจกรรมสร้างสรรค์คือ การร้องเพลงและเล่นดนตรี กิจกรรมนอกสถานที่คือ เดินเที่ยวตามศูนย์การค้าและกิจกรรมกีฬาสุขภาพคือ เล่นแบดมินตัน

มณฑิรา (2549) ศึกษาเรื่องรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของนิสิตหอพักมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า 1) รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่นิสิตหอพักทั้ง 4 วิทยาเขต เข้าร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมการอ่านและงานอดิเรก(ฟังวิทยุเทปและซีดี) รองลงมาคือ กิจกรรมนอกสถานที่(ไปห้องสมุด) กิจกรรมกีฬา(วิ่งเหยาะ) และกิจกรรมศิลปหัตถกรรมและดนตรี(ร้องเพลง)

สุวิมล (2552) ศึกษาการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในกิจกรรมกลางแจ้งของประชาชนในกรุงเทพฯ พบว่ากิจกรรมกลางแจ้งที่คนกรุงเทพฯ เข้าร่วมแต่ละวันมากที่สุด คือ การเดิน (42.25%) และการวิ่งเหยาะๆ (21.33%) และอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง ในกิจกรรมกลางแจ้งมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ ไม่มีเวลา ไม่มีเงิน และไม่มีโอกาสเข้าร่วม

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ในประเทศ พบแต่การใช้เวลาว่างและกิจกรรมนันทนาการของประชากรในกรุงเทพฯ ซึ่งพบว่ากิจกรรมในงานอดิเรกที่เข้าร่วมมากที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ ดูโทรทัศน์ ดูภาพยนตร์ และฟังดนตรี กิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมมากที่สุดในบ้าน คือ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในกิจกรรมกลางแจ้งมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ ไม่มีเวลา ไม่มีเงิน และไม่มีโอกาสเข้าร่วม ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาถึงรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 24,000 คน จากหน่วยงานทางวัฒนธรรมของประเทศสเปน (Cushman et al, 2004) จากแบบสอบถาม 100 ข้อ เกี่ยวกับความสนใจความพึงพอใจ ความถี่ในการเข้าร่วมและบริโภคกิจกรรมและผลิตผลของวัฒนธรรมในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ทำให้เห็นได้ชัดว่าคนสเปนชอบกิจกรรมทางวัฒนธรรม นันทนาการและการศึกษาสำหรับกิจกรรมที่คนสเปนเข้าร่วมในยามว่างแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) ครอบครัวและความสัมพันธ์ทางสังคม 2) สื่อสารมวลชน 3) เป็นสมาชิกในองค์กรต่างๆ 4) กิจกรรมกีฬา 5) กิจกรรมวัฒนธรรม และ 6) เฉลิมฉลองวันนักขัตฤกษ์/วันหยุด (Holiday – Taking)

การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของคนสเปนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป แบ่งออกเป็น

1. ประเภทกิจกรรมในบ้าน (Home - based Activities) ประกอบด้วย

1.1 กิจกรรมครอบครัว ชายเข้าร่วมร้อยละ 77.3 หญิง ร้อยละ 84.4

1.2 ดูโทรทัศน์ ชายเข้าร่วมร้อยละ 66.9 หญิง ร้อยละ 70.3

1.3 อ่านหนังสือ/นิตยสาร ชายเข้าร่วมร้อยละ 20.9 หญิง ร้อยละ 25.8

1.4 ฟังวิทยุ ชายเข้าร่วมร้อยละ 19.6 หญิง ร้อยละ 28.1

1.5 ฟังดนตรี ชายเข้าร่วมร้อยละ 16.1 หญิง ร้อยละ 15.2

2. ประเภทกิจกรรมนอกบ้าน ประกอบด้วย

2.1 ดูภาพยนตร์ ชายเข้าร่วมร้อยละ 6.3 หญิง ร้อยละ 7.0

2.2 ไปเที่ยวกับเพื่อน ชายเข้าร่วมร้อยละ 56.1 หญิง ร้อยละ 45.7

2.3 ไปดูกีฬา ชายเข้าร่วมร้อยละ 17.2 หญิง ร้อยละ 2.5

2.4 ไปเล่นกีฬา ชายเข้าร่วมร้อยละ 13.8 หญิง ร้อยละ 4.6

2.5 ไปดูการแสดง ชายเข้าร่วมร้อยละ 2.4 หญิง ร้อยละ 1.9

The Survey of Public Participation (SPPA) ได้ศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของชาวอเมริกันที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในปี ค.ศ. 2002 (Godbey, 2008) พบว่าการชมภาพยนตร์ ร้อยละ 58 การออกกำลังกาย ร้อยละ 55 การทำสวน ร้อยละ 50 การปรับปรุงบ้าน ร้อยละ 44 เที่ยวสวนสนุก ร้อยละ 40 เข้าร่วมงานศิลปะ ร้อยละ 39 เทศกาลกีฬาและกิจกรรมกลางแจ้ง ร้อยละ 33 งานอาสาสมัคร ร้อยละ 30 กีฬา ร้อยละ 29 และชมโทรทัศน์วันละ 1 ชั่วโมงร้อยละ 2.9

Ruskin (1984) ได้ศึกษาการใช้เวลาว่างของวัยรุ่น ในกลุ่มตัวอย่างการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ในการศึกษาเครือข่ายของงานในอิสราเอลคือ 1.ด้านความเคร่งศาสนา 2. โรงเรียนที่ไม่เคร่งศาสนาใน Kibbutz (เก็บข้อมูลในหมู่บ้าน) 3. ความเคร่งศาสนาและ 4. ไม่เคร่งศาสนาในโรงเรียนในเมือง มีการเก็บข้อมูลที่ใช้แบบสอบถาม 384 คน จากโรงเรียนจำนวน 8 โรงเรียน มีการสุ่มจากโรงเรียนให้ตอบแบบสอบถามและมีการเตรียมสัมภาษณ์ในขั้นต้นของพฤติกรรม ประชากรวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างโดยวัยรุ่นอิสราเอล

ในปี 2000 Degani & Degani(2000) กล่าวถึงสถาบัน Geocartography ดำเนินการอ่านหนังสือระหว่างการปิดภาคเรียนของนักเรียน จำนวน 406 คน มีอายุช่วง 15-18 ปี โดยมีการโทรศัพท์สัมภาษณ์ พบว่า 54% ในระหว่างช่วงปิดภาคเรียน มีการอ่านหนังสือ 1 เล่ม 30% อ่านหนังสือ 2 เล่ม 13% อ่านหนังสือ 3-4 เล่มและ 10% อ่านหนังสือ 5 เล่มหรือมากกว่า อย่างไรก็ตามผู้หญิงและผู้คนที่ย้ายเข้ามาเมืองใหม่ที่จะอ่านมากกว่าผู้ชาย (41% เทียบกับจากผู้หญิง 33% ที่เพิ่งย้ายอพยพเข้ามาเมืองที่ไม่ได้อ่านทั้งหมด)

ตารางที่ 2 กิจกรรมของวัยรุ่นที่มีวุฒิภาวะระหว่างอายุ 15-18 ปี ช่วงปิดภาคเรียนใน อิสราเอล

กิจกรรม	เปอร์เซ็นต์ผู้เข้าร่วมน้อยที่สุดต่อหนึ่งครั้ง
โทรทัศน์และภาพยนตร์	31%
รวมเพื่อน	31%
ทำงานตอนปิดภาคเรียน	25%
กิจกรรมทางกีฬา	24%
ขับและดิสโก้เทค	14%
เกมคอมพิวเตอร์	11%
อินเทอร์เน็ต	7%
อ่านหนังสือ	6%
เวลา - งบประมาณ	ชั่วโมง : นาที
หลับ	9:22
รวมเพื่อน	4:16
ดูโทรทัศน์	3:00
ใช้คอมพิวเตอร์	1:45
พูดคุยโทรศัพท์	1:52
การทานอาหาร	1:41
กิจกรรมกีฬา	1:17
การอ่านหนังสือ	0:47

ที่มา : Degani & Degani (2000)

Bialeschki and Henderson (1986) ได้ประเมินทัศนคติการใช้เวลาว่างและรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของกิจกรรมนันทนาการของการขึ้นสู่เหย้าของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคใหญ่ที่สุดที่ขัดขวางการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการมีความสัมพันธ์กับเวลาที่จำกัดกับงานและความเครียด

Watson (1996) ได้ศึกษาผลกระทบของทัศนคติและแรงจูงใจที่มีต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างทางกายของนักศึกษาในวิทยาลัยจำนวน 1,000 คน ผลการศึกษพบว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคล้ายคลึงกันในด้านความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างทางกาย ด้านทัศนคติในการใช้เวลาว่างและแรงจูงใจในการใช้เวลาว่าง มีรูปแบบของตัวแปรแสดงให้เห็นว่านักศึกษาไม่ได้คำนึงถึงอุปสรรคในการใช้เวลาว่างเช่น การเรียน ครอบครัวหรืองานและการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างทางกายของนักศึกษาส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาให้ร่างกายแข็งแรง

Cam and Joanne (1999) ศึกษาพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและกีฬาของเด็กที่เป็นโรคหอบในฮ่องกง กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 8-16 ปี จำนวน 500 คน ผลการวิจัยได้ระบุถึงเด็กที่เป็นโรคหอบส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกิจกรรมแค่อาทิตย์ละครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ฤดูร้อนเป็นช่วงที่นิยมมากที่สุดรวมทั้งวันอาทิตย์และวันหยุดราชการ ส่วนอันดับกิจกรรมกีฬา 10 อันดับที่นิยมคือ วัยน้ำ จักรยาน แบดมินตัน ปิงปอง บาสเกตบอล การต่อสู้ การออกกำลังกาย ฟุตบอล การเดินรำ และงานปาร์ตี้

Samantha (1999) ทำการศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างทางร่างกายของวัยรุ่นใน YMCA ฮ่องกง ช่วงอายุ 12-17 ปี ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นมากกว่า 40 % เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างมากกว่า 1 ครั้ง ที่YMCA มาเป็นเวลามากกว่า 5 เดือน กิจกรรมที่นิยม คือว่ายน้ำ แบดมินตันและบาสเกตบอล

Thompson (1999) ศึกษาอุปสรรคการใช้เวลาว่างของผู้หญิงชาวออสเตรเลีย มีการใช้เวลาว่างมากในครอบครัว จากตัวอย่างการศึกษาความหลากหลายของการใช้เวลาว่างของผู้หญิง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญด้านเวลาของผู้หญิงและผลกระทบของการใช้เวลาว่างของครอบครัวและด้านประสบการณ์ของการใช้เวลาว่างของเด็กๆ สามิและสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวในเรื่องค่าใช้จ่ายที่มาจากความต้องการของการใช้เวลาว่าง (Hunter & Whitson, 1992) กิจกรรมของครอบครัวมีการ

เข้าร่วมที่อาจจะไม่ได้นำไปสู่ประสบการณ์ของผู้หญิงแต่อาจจะขยายการใช้เวลาว่างออกไปจากการไม่ได้รับค่าจ้างจากการทำงาน (Shaw, 1992)

Russell (2005) ศึกษาพัฒนาการใช้เวลาว่างในชุมชนหลายประเทศ อาทิเช่น Costa Rica, Indonesia, Slovakia และ Tunisia ประเทศเหล่านี้มีขนบธรรมเนียมประเพณีมีวิถีชาวบ้านที่มาจากวัฒนธรรมในการใช้เวลาว่าง คือ การร้องเพลง การเต้นรำและรูปแบบของศิลปะการทอผ้าพื้นเมือง ในการพัฒนาการใช้เวลาว่างของชุมชน เช่น ประเทศ Netherlands, Singapore, และ United States of America พบว่าใช้เวลาว่างมีความสำคัญต่อการพัฒนาการใช้เวลาว่างของชุมชน ในด้าน ศิลปวัฒนธรรม ช่างศิลป์ และการเล่นกีฬา สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากกว่าการใช้เงินในปัจจุบัน การใช้เวลาว่างในปัจจุบันมีการพัฒนาการใช้เวลาว่างเป็นการท่องเที่ยวในประเทศมาเลเซีย มีการใช้การท่องเที่ยวแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในการใช้เวลาว่างที่มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของชุมชนที่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ พบว่าด้านทัศนคติในการใช้เวลาว่าง แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างและคำนึงถึงอุปสรรคในการใช้เวลาว่าง เช่น การเรียน ครอบครัวหรืองาน การเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างทางกาย ส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาให้ร่างกายแข็งแรง และผู้เข้าร่วมที่จะแสดงถึงความรู้สึกรักของกิจกรรมการใช้เวลาว่าง เช่น การดูโทรทัศน์ การฟังเพลงป๊อป การรวมกลุ่มของเพื่อนรวมเพื่อนในการท่องเที่ยว และผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคใหญ่ที่สุดที่ขัดขวางการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการมีความสัมพันธ์กับเวลาที่จำกัดกับงานและความเครียด

คำถามในการวิจัย

1. รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไรบ้าง
2. อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือคืออะไร

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและอุปสรรคการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด รวมประชากรทั้งสิ้น 21,701,335 คน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, th.wikipedia.org/wiki/ภาคอีสาน ประเทศไทย, 2556)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,111 คน ได้มาจากการสุ่มจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 20 จังหวัด รวมประชากรทั้งสิ้น 21,701,335 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ Yamane กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 3%

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) จากประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

1. การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ตามภูมิศาสตร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัดออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 12 จังหวัด

1.2 กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 8 จังหวัด

2. ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากจังหวัดกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดสกลนคร จังหวัดกาฬสินธุ์ และ จังหวัดมหาสารคาม และจากกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษและ จังหวัดสุรินทร์

3. ทำการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในแต่ละจังหวัด ดังนี้

3.1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ขอนแก่น 130 คน

อุดรธานี 114 คน

สกลนคร 82 คน

กาฬสินธุ์ 72 คน

มหาสารคาม 69 คน

รวม 5 จังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 467 คน

3.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

นครราชสีมา 190 คน

อุบลราชธานี 133 คน

บุรีรัมย์ 114 คน

ศรีสะเกษ 106 คน

สุรินทร์ 101 คน

รวม 5 จังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 644 คน

4. เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละจังหวัดแล้วแบ่งเก็บข้อมูลโดยแบ่งตามเพศชาย และ เพศหญิง จากนั้นแบ่งแต่ละเพศออกเป็นแต่ละอาชีพของทุกจังหวัดที่มีการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง (Self –Administered Questionnaire) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และเงินรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบและความถี่และลักษณะในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการเข้าร่วม

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของ
ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การสร้างและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ในการสร้างแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกันเพื่อเป็น
แนวทางในการพิจารณากำหนดหัวข้อรายการในแบบสอบถาม
2. ร่างแบบสอบถามตามขอบเขตและ โครงสร้างของเนื้อหาที่กำหนดให้ครอบคลุม
เนื้อหาตามวัตถุประสงค์
3. นำแบบร่างของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อ
ทำการตรวจสอบและขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข
4. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีของ
Rovinelli และ Hambleton โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องและคัดเลือกคำถามที่มีค่า
ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence – IOC) แล้วนำไปเทียบเกณฑ์การพิจารณาของ
Rovinelli และ Hambleton (บุญชม, 2532: 66) โดยการให้คะแนนในแต่ละข้อดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นเป็นคำถามที่เหมาะสม

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นเป็นคำถามที่เหมาะสมหรือไม่

-1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่เหมาะสม

จากการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทางนันทนาการ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 – 1.0

5. นำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงแบบสอบถามขั้นสุดท้ายเพื่อนำเสนอประธานกรรมการ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยจากการทำแบบสอบถามจากประชาชนในจังหวัดต่างๆของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเก็บด้วยตนเองและทางไปรษณีย์โดยผู้ช่วยวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมามาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำไปดำเนินการวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการประมวลผล หาค่าทางสถิติ โดยนำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม ในตอนที่ 1 - 4 ได้มาวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ของแต่ละข้อ คิดเป็นร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าร้อยละโดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม, 2545: 104)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตร IOC (บุญชม, 2545: 65 – 66)

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญ
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลและวิจารณ์

ผล

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจากประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,111 คน ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ นำเสนอออกเป็น 3 ตอนดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลประชาชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

ตอนที่ 3 อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างกับการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

เพื่อความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายและการนำเสนอผลของการวิจัย โดยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

f แทน ความถี่

% แทน ค่าร้อยละ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลประชากรของกลุ่มตัวอย่างเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถิติประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของเพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=1,111)

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	568	51.13
	หญิง	543	48.87
	รวม	1,111	100.00
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	123	11.07
	21 - 30 ปี	292	26.28
	31 - 40 ปี	271	24.39
	41 - 50 ปี	243	21.87
	51 - 60 ปี	129	11.61
	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	53	4.77
	รวม	1,111	100.00
สถานภาพ	โสด	452	40.68
	สมรส	469	42.21
	ม่าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	100	9.00
	หย่าร้าง / แยกกัน	90	8.10
	รวม	1,111	100.00
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	221	19.89
	มัธยมศึกษา	272	24.48
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	449	40.41
	ปริญญาโท	114	10.26
	ปริญญาเอก	17	1.53
	อื่นๆ	38	3.42
	รวม	1,111	100.00

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลประชากร (Demographic Data) ของกลุ่มตัวอย่างใน ตะวันออกเฉียงเหนือที่เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง จำนวน 1,111 คน แบ่งเป็น เพศชายจำนวน 568 คน คิดเป็นร้อยละ 51.13 และเพศหญิง จำนวน 543 คน คิดเป็นร้อยละ 48.87 ช่วงอายุที่มากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 26.28 รองลงมา คือ 31 – 40 ปี จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 24.39 และ 41-50 ปี จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 21.87 สถานภาพ ที่มากที่สุด คือสมรส จำนวน 469 คน คิดเป็นร้อยละ 42.21 รองลงมาสถานภาพโสด จำนวน 452 คน คิดเป็นร้อยละ 40.68 และสถานภาพม่าย(กรณีสมรสเสียชีวิต) จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 การศึกษาที่มากที่สุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 449 คน คิดเป็นร้อยละ 40.41 รองลงมามัธยมศึกษา จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 24.48และ ประถมศึกษา จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 19.89

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของอาชีพและเงินรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

n= 1,111

	ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ	นักเรียน –นักศึกษา	124	11.16
	รับราชการ	125	11.25
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	122	10.98
	ทำงานบริษัทเอกชน	124	11.16
	ค้าขาย	126	11.34
	เกษตรกร	122	10.98
	รับจ้างหรือคนงาน	135	12.15
	แม่บ้านหรือพ่อบ้าน	122	10.98
	ธุรกิจส่วนตัว	111	9.99
	รวม	1,111	100.00
รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท	188	16.92
	5,001 - 10,000 บาท	251	22.59
	10,001 - 15,000 บาท	260	23.40
	15,001 - 20,000 บาท	183	16.47
	20,001 - 25,000 บาท	111	9.99
	มากกว่า 25,000 บาท	118	10.62
	รวม	1,111	100.00

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าอาชีพของประชาชนที่มากที่สุด คือรับจ้างหรือคนงาน จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 12.15 รองลงมาคือ ค้าขาย จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 11.34 และ รับราชการ จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25 รายได้ของประชาชนที่มากที่สุด คือ มีรายได้ 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 23.40 รองลงมาคือ มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 22.59 และรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 16.92

ตอนที่ 2 รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

การศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 จำนวนความถี่และร้อยละในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัด
ตะวันออกเฉียงเหนือในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

n=1,111

กิจกรรมที่เข้าร่วม 3 เดือนที่ผ่านมา	ความถี่ในการเข้าร่วม									รวม
	3 เดือนครั้ง	2 เดือนครั้ง	1 เดือนครั้ง	3 สัปดาห์ครั้ง	2 สัปดาห์ครั้ง	สัปดาห์ละครั้ง	3 วันครั้ง	2 วันครั้ง	1 วันครั้ง	
1. เยี่ยมป้าถนัดร้อย	244	71	84	29	29	31	0.00	6	3	497
	49.10	14.29	16.90	5.84	5.84	6.24	0.00	1.21	0.60	100
2. แกะสลักผลไม้	132	67	39	27	16	18	1	5	2	307
	43.00	21.82	12.70	8.79	5.21	5.86	0.33	1.63	0.65	100
3. การวาดภาพ	162	73	89	40	25	53	17	13	14	486
	33.33	15.02	18.31	8.23	5.14	10.91	3.50	2.67	2.88	100
4. การร้องเพลง	185	138	197	58	66	75	46	27	72	864
	21.41	15.97	22.80	6.71	7.64	8.68	5.32	3.13	8.33	100
5. การเล่นดนตรี	118	69	102	62	51	58	24	14	27	525
	22.47	13.14	19.43	11.81	9.71	11.05	4.57	2.67	5.14	100
6. การฟังเพลง	76	74	95	78	78	113	84	48	334	980
	7.76	7.55	9.69	7.96	7.96	11.53	8.57	4.90	34.08	100
7. การจักสาน	155	45	40	38	30	24	15	3	15	365
	42.47	12.33	10.96	10.41	8.22	6.58	4.11	0.82	4.11	100
8. เล่นแคน	110	61	34	30	22	15	2	5	3	282
	39.01	21.63	12.06	10.64	7.80	5.32	0.71	1.77	1.06	100
9. การแข่ง	170	62	56	29	12	9	4	0.00	0.00	342
	49.71	18.13	16.37	8.48	3.51	2.63	1.17	0.00	0.00	100
10. การทอผ้า	117	57	40	16	12	27	6	2	14	291
	40.21	19.59	13.75	5.50	4.12	9.28	2.06	0.69	4.81	100
11. การทอเสื่อ	89	67	42	13	18	12	13	8	21	283
	31.45	23.67	14.84	4.59	6.36	4.24	4.59	2.83	7.42	100
12. การเล่นเกมกีฬา	158	79	137	58	57	153	89	50	69	850
	18.59	9.29	16.12	6.82	6.71	18.00	10.47	5.88	8.12	100

ตารางที่ 5 (ต่อ)

n= 1,111

กิจกรรมที่เข้าร่วม 3 เดือนที่ผ่านมา	ความถี่ในการเข้าร่วม									รวม
	3 เดือนครั้ง	2 เดือนครั้ง	1 เดือนครั้ง	3 สัปดาห์ครั้ง	2 สัปดาห์ครั้ง	สัปดาห์ละครั้ง	3 วันครั้ง	2 วันครั้ง	1 วันครั้ง	
13. การพ้อนรำ	175	70	52	27	23	48	23	10	18	446
	39.24	15.70	11.66	6.05	5.16	10.76	5.16	2.24	4.04	100
14. ร้องเพลงพื้น	159	53	51	50	23	34	20	0.00	43	433
	36.72	12.24	11.78	11.55	5.31	7.85	4.62	0.00	9.93	100
15. อ่านหนังสือ	72	41	75	74	76	124	135	145	320	1,062
	6.78	3.86	7.06	6.97	7.16	11.68	12.71	13.65	30.13	100
16. ดูโทรทัศน์/วิดีโอ	23	11	33	35	30	29	84	87	733	1,065
	2.16	1.03	3.10	3.29	2.82	2.72	7.89	8.17	68.83	100
17. ไปชมภาพยนตร์	214	122	166	63	62	54	32	13	36	762
	28.08	16.01	21.78	8.27	8.14	7.09	4.20	1.71	4.72	100
18. ไปโบราณสถาน	350	133	90	47	24	25	31	6	30	736
	47.55	18.07	12.23	6.39	3.26	3.40	4.21	0.82	4.08	100
19. เล่นคอมพิวเตอร์	91	47	47	38	55	108	91	51	293	821
	11.08	5.72	5.72	4.63	6.70	13.15	11.08	6.21	35.69	100
20. เลี้ยงสัตว์	229	148	227	86	51	91	58	12	32	934
	24.52	15.85	24.30	9.21	5.46	9.74	6.21	1.28	3.43	100
รวม	3,029	1,488	1,696	898	760	1,101	775	505	2,079	12,331

จากตารางที่ 5 พบว่าจำนวนความถี่ในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัด ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ประชาชนชอบเข้าร่วมมากที่สุดคือความถี่ 3 จำนวน 3,029 ครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 24.56 รองลงมาคือ หนึ่งวันครั้ง จำนวน 2,079 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.86 และ 1 เดือน/ครั้ง จำนวน 1,696 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.75

ตารางที่ 6 ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

n= 1,111

กิจกรรมที่ เข้าร่วม ในช่วง 3 เดือน ที่ผ่านมา	ลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง									
	ลำพัง		ครอบครัว		เพื่อน		หน่วยงาน		รวม	
	จำนวน ช/ญ	%	จำนวน ช/ญ	%	จำนวน ช/ญ	%	จำนวน ช/ญ	%	จำนวน	%
1. เข้าย้ายรถจักรยานยนต์	217	43.66	142	28.57	82	16.50	56	11.27	497	44.73
	79, 138		53, 89		28, 54		28, 28			
2. เล่นสล็อตผลไม้	98	31.92	117	38.11	56	18.24	36	11.73	307	27.63
	39, 59		41, 76		28, 28		13, 23			
3. การวาดภาพ	263	54.11	118	24.28	91	18.72	14	2.88	486	43.74
	134, 129		53, 65		45, 46		7, 7			
4. การร้องเพลง	198	22.92	264	30.56	378	43.75	24	2.78	864	77.77
	101, 97		123, 141		212, 166		12, 12			
5. การเล่นเกม	94	17.90	117	22.29	284	54.10	30	5.71	525	47.25
	53, 41		57, 60		180, 104		14, 16			
6. การฟังเพลง	396	40.41	274	27.96	227	28.27	33	3.37	980	88.21
	216, 180		138, 136		142, 135		15, 18			
7. การพักผ่อน	101	27.67	146	40.00	87	23.84	31	8.49	365	32.85
	57, 44		90, 56		36, 51		15, 16			
8. เล่นเกม	66	23.40	96	34.04	79	28.01	41	14.54	282	25.38
	39, 27		58, 38		38, 41		25, 16			
9. การแข่ง	74	21.57	96	27.99	106	30.90	67	19.53	343	30.87
	34, 40		39, 57		53, 53		34, 33			
10. การทอผ้า	65	22.34	125	42.96	67	23.02	34	11.68	291	26.19
	34, 31		44, 81		36, 31		18, 16			

ตารางที่ 6 (ต่อ)

n= 1,111

กิจกรรมที่ เข้าร่วม ในช่วง 3 เดือน ที่ผ่านมา	ลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง									
	ลำพัง		ครอบครัว		เพื่อน		หน่วยงาน		รวม	
	จำนวน ช/ญ	%	จำนวน ช/ญ	%	จำนวน ช/ญ	%	จำนวน ช/ญ	%	จำนวน	%
11. การทอเสื้อ	51 22, 29	18.02	134 58, 76	47.35	67 30, 37	23.67	31 14, 17	10.95	283	25.47
12. การเล่นเกม	178 99, 79	20.94	154 70, 84	18.12	432 232, 200	50.82	86 41, 45	10.12	850	76.51
13. การฟ้อนรำ	57 23, 34	12.78	87 41, 46	19.51	210 90, 120	47.09	92 42, 50	20.63	446	40.14
14. ร้องเพลงพื้นบ้าน	71 37, 34	16.28	124 58, 66	28.44	191 100, 91	43.81	50 27, 23	11.47	436	39.24
15. อ่านหนังสือ	693 369, 324	66.89	198 94, 104	19.11	94 53, 41	9.07	51 21, 30	4.92	1,036	93.25
16. ดูโทรทัศน์/วิดีโอ	349 204, 145	32.77	572 266, 306	53.71	130 67, 63	12.21	14 11, 3	1.31	1,065	95.86
17. ไปชมภาพยนตร์	81 47, 34	10.63	323 147, 176	42.39	338 195, 143	44.36	20 12, 8	2.62	762	69.59
18. ไปโบราณสถาน	74 35, 39	10.05	463 223, 240	62.91	155 86, 69	21.06	44 27, 17	5.98	736	66.25
19. เล่นคอมพิวเตอร์	493 253, 240	60.05	120 52, 68	14.62	147 81, 66	17.90	61 31, 30	7.43	821	73.90
20. เลี้ยงสัตว์	66 36, 30	7.07	210 93, 117	22.48	526 276, 250	56.32	132 71, 61	14.13	934	84.07
รวม	3,685	29.94	3,880	31.52	3,797	30.85	947	7.69	12,309	-

จากตารางที่ 6 พบว่าลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่ประชาชนในจังหวัด ตะวันออกเฉียงเหนือ ชอบเข้าร่วมมากที่สุดสามลำดับแรกคือเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างกับ ครอบครัว จำนวน 3,880 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.52 รองลงมาคือ เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างกับ เพื่อน จำนวน 3,797 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.85 และเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างตามลำพัง จำนวน 3,685 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.94

ตารางที่ 7 กิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

n= 1,111

ลำดับของกิจกรรม ที่เข้าร่วม 3 เดือนที่ผ่านมา	ความถี่ในการเข้าร่วม									รวม	ร้อยละ
	3 เดือนครั้ง	2 เดือนครั้ง	1 เดือนครั้ง	3 สัปดาห์ครั้ง	2 สัปดาห์ครั้ง	สัปดาห์ละครั้ง	3 วันครั้ง	2 วันครั้ง	1 วันครั้ง		
1. ดูโทรทัศน์/วิดีโอ	23	11	33	35	30	29	84	87	733	1,065	95.86
2. อ่านหนังสือ	72	41	75	74	76	124	135	145	320	1,062	95.59
3. การฟังเพลง	76	74	95	78	78	113	84	48	334	980	88.21
4. การเลี้ยงสัตว์	229	148	227	86	51	91	58	12	32	934	84.07
5. การร้องเพลง	185	138	197	58	66	75	46	27	72	864	77.77
6. การเล่นกีฬา	158	79	137	58	57	153	89	50	69	850	76.51
7. การเล่นเกมคอมพิวเตอร์	91	47	47	38	55	108	91	51	293	821	73.9
8. ไปชมภาพยนตร์	214	122	166	63	62	54	32	13	36	762	68.59
9. ไปโบราณสถาน	350	133	90	47	24	25	31	6	30	736	66.25
10. การเล่นดนตรี	118	69	102	62	51	58	24	14	27	525	47.25
11. เยี่ยมป่อกักร้อย	244	71	84	29	29	31	0	6	3	497	44.73
12. การวาดภาพ	162	73	89	40	25	53	17	13	14	486	43.74
13. การฟ้อนรำ	175	70	52	27	23	48	23	10	18	446	40.14
14. ร้องเพลงพื้น	159	53	51	50	23	34	20	0	43	433	38.97
15. การจักสาน	155	45	40	38	30	24	15	3	15	365	32.85
16. การเซ็ง	170	62	56	29	12	9	4	0	0	342	30.78
17. แกะสลักผลไม้	132	67	39	27	16	18	1	5	2	307	27.63
18. การทอผ้า	117	57	40	16	12	27	6	2	14	291	26.19
19. การทอเสื่อ	89	67	42	13	18	12	13	8	21	283	25.47
20. การเล่นเกม	110	61	34	30	22	15	2	5	3	282	25.38
รวม	3,029	1,488	1,696	898	760	1,101	775	505	2,079	12,331	-

จากตารางที่ 7 พบว่ากิจกรรมการใช้เวลาว่างที่ประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือเข้าร่วมมากที่สุดสามลำดับแรกในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาคือ ดูโทรทัศน์/วิดีโอ จำนวน 1,065 คน คิดเป็นร้อยละ 95.86 รองลงมาคือ การอ่านหนังสือ จำนวน 1,062 คน คิดเป็นร้อยละ 95.59 และการฟังเพลง จำนวน 980 คน คิดเป็นร้อยละ 88.21 กิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมน้อยที่สุด คือ การเล่นเกม คิดเป็นร้อยละ 25.38

ตอนที่ 3 อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออก
เฉิงเหินอ

ตารางที่ 8 อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออก
เฉิงเหินอ ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

ลำดับอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วม ใน 3 เดือนที่ผ่านมา	n= 1,111					
	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีเวลา	204	18.36	190	17.10	394	35.46
2. ขาดความรู้/ทักษะ	153	13.77	128	11.52	281	25.29
3. ไม่มีเงิน	137	12.33	120	10.80	257	23.13
4. ขาดโอกาส	137	12.33	106	9.54	243	21.87
5. ไม่รู้จักสถานที่ตั้ง	117	10.53	98	8.82	215	19.35
6. คนแน่นเกินไป	108	9.72	101	9.09	209	18.81
7. การเงินอายุ	113	10.17	80	7.20	193	17.37
8. ไม่มียานพาหนะ	95	8.55	77	6.93	172	15.48
9. ครอบครัวย	81	7.29	62	5.58	143	12.87
10. ไม่มีเพื่อน	72	6.48	45	4.05	117	10.53

จากตารางที่ 8 พบว่าอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัด
ตะวันออกเฉิงเหินอมากที่สุดคือการไม่มีเวลา จำนวน 394 คน คิดเป็นร้อยละ 35.46 (ชาย จำนวน
204 คน คิดเป็นร้อยละ 18.36 เป็นหญิง จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10) รองลงมาคือ การขาด
ความรู้/ทักษะ จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 25.29 (ชาย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 13.77
แบ่งเป็นหญิง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 11.52) และการไม่มีเงิน จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ
23.13 (ชาย จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 12.33 แบ่งเป็นหญิง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ
10.80) และอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออก
เฉิงเหินอ น้อยที่สุด คือ การไม่มีเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 10.53

วิจารณ์

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลการวิจัยที่สำคัญที่นำมาวิจารณ์ ดังนี้

การศึกษาพบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมการใช้เวลาว่างมากที่สุดสามอันดับแรกคือ การดูโทรทัศน์/วิดีโอ (95.86%) รองลงมาคือ การอ่านหนังสือ (95.59 %) และการฟังเพลง (88.21%) นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Darcy and Veal (1996 อ้างถึงในสายวสันต์ รุ่งสุกรี 2548) ที่พบว่าการใช้เวลาว่างมากที่สุดของผู้ชายในออสเตรเลีย คือ การดูโทรทัศน์หรือวีซีดี รองลงมาคือ การฟังวิทยุและอ่านหนังสือ ส่วนผู้หญิงคือ การดูโทรทัศน์หรือวีซีดีมากที่สุด เช่นเดียวกับผู้ชาย รองลงมาคือ การอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ และคุยโทรศัพท์ ในขณะที่เดียวกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tangsujjapoj (1999) ที่ได้ศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในกรุงเทพฯ จำนวน 3,000 คน พบว่างานอดิเรกสามอันดับแรกที่คนกรุงเทพฯ เข้าร่วมมากที่สุด ได้แก่ การดูโทรทัศน์ การดูภาพยนตร์ และการฟังดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศแก้ว (2536) ที่ศึกษาความแตกต่างของการใช้เวลาว่างในกิจกรรมนันทนาการของเยาวชนไทย พบว่าเยาวชนไทยใช้เวลาว่างที่แตกต่างกันออกไป ส่วนใหญ่เลือกที่จะใช้เวลาว่างกับการดูโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ การฟังวิทยุ เทป ซีดี และการอ่านหนังสือพิมพ์ / อ่านหนังสือสังสรรค์

ความถี่ในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดสามอันดับแรกคือ ความถี่ 3 เดือน/ครั้ง (24.56%) รองลงมาคือ หนึ่งวัน/ครั้ง (16.86%) และ เดือนละครั้ง (13.75 %) ซึ่งสอดคล้องกับสุวิมล (2555) ที่ได้ศึกษาการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในกิจกรรมกลางแจ้งและการพัฒนาทางสังคมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่าความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลางแจ้งของประชาชนในกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือการเข้าร่วมด้วยความถี่ 3 เดือน/ครั้ง รองลงมาคือ ความถี่ 2 เดือน/ครั้ง กับเดือนละครั้ง และวันละครั้งตามลำดับ

ลักษณะของรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดสามอันดับแรก คือ การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างกับครอบครัว (31.52%) รองลงมาคือ ลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างกับเพื่อน (30.85%) และลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างตามลำพัง (29.94%) ซึ่งมีความแตกต่างกับสุวิมล (2012) ที่ได้ศึกษาการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในกิจกรรมกลางแจ้งและการพัฒนาทางสังคมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่าลักษณะของ

รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของคนกรุงเทพฯ มากที่สุดคือ ไปกับเพื่อน (41.2 %) รองลงมาคือไปกับสมาชิกในครอบครัว (35.30 %) และการเข้าร่วมตามลำพัง (17.60%) ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความสัมพันธ์กับสมาชิกของครอบครัว และชุมชนมากกว่าประชาชนในกรุงเทพฯ จึงทำให้ประชาชนอีสานมีลักษณะของรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างกับครอบครัวมากที่สุด

ตามที่ Godbey (2008) ศึกษาและพบว่า อุปสรรคที่ขัดขวางต่อพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของประชาชนอเมริกามากที่สุด คือ การไม่มีเวลา จากผลการศึกษาของผู้วิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Godbey กล่าวคือ อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ มากที่สุด คือ การไม่มีเวลา เช่นกัน

สำหรับอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ มากเป็นอันดับ 2 คือ การขาดความรู้/ทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับ Jackson (อ้างถึงใน Edginton, et al., 1995) ได้แบ่งอิทธิพลที่มีต่ออุปสรรคในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง คือ อุปสรรคที่เป็นมาก่อน คือ การขาดความรู้และความเข้าใจ

การไม่มีเงินเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาเป็นอันดับที่ 3 คือ การไม่มีเงิน จัดอยู่ในสิ่งที่จำกัดทางโครงสร้างที่กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่หาได้กับความต้องการเข้าร่วม ได้แก่ เงิน เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม จึงมีความจำเป็นต้องหาเงินในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างในแต่ครั้ง

จากวิจัยข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอุปสรรคด้านการไม่มีเวลาของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.46 ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมปัจจุบันนี้มีการเลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่ต้องคำนึงถึงเรื่องเวลา เพราะในปัจจุบันการแข่งขันด้านการทำงานที่มากขึ้น มีความเร่งรีบของการทำงาน ความแออัดของการอยู่อาศัย จึงไม่มีเวลาว่างเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง และส่วนใหญ่จะเลือกกิจกรรมการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่ง่ายไม่ซับซ้อน เพื่อจะสามารถกลับมาทำงานต่อไปได้โดยไม่มีผลกระทบกับการทำงาน ประชาชนส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะเลือกการใช้เวลาว่างเป็นการดูโทรทัศน์/วิดีโอ อยู่กับครอบครัวที่บ้าน ซึ่งสะดวกและทำได้

ง่าย ทั้งนี้จากผลการวิจัยทำให้รู้ถึงสถานการณ์ในปัจจุบันในการเลือกกิจกรรมในการใช้เวลาว่างว่ามี ปัญหาในด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่จะมุ่งเน้นให้เยาวชนในจังหวัดภาค ตะวันออกเฉียงเหนือให้พวกเขาเหล่านั้น มีรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่เหมาะสม นอกเหนือจากการดูโทรทัศน์/วิดีโอ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนเหล่านั้น พัฒนาคุณภาพชีวิตของเขาให้ดีขึ้นต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออก
เฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออก
เฉียงเหนือ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,111 คน ได้มาจากการสุ่มจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัด
ตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 20 จังหวัด โดยใช้เกณฑ์ Yamane กำหนดระดับความคลาดเคลื่อน
เท่ากับ 3% จะใช้ค่า 0.03 โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multi-stage sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถามเพื่อศึกษารูปแบบการเข้าร่วม
การใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
โดยกำหนดคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือได้ผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน
3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง .67 – 1.0

2. แบบสอบถามรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ผ่านการตรวจสอบหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของ Cronbach เท่ากับ .78

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการดำเนินการศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตัวเองและเก็บข้อมูลผ่านทางไปรษณีย์โดยผู้ช่วยวิจัย นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจง ความถี่ ร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางความเรียง

ผลการวิจัย

คำถามการวิจัย ข้อที่ 1 : รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไรบ้าง

จากการศึกษา พบว่าจำนวนความถี่ในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เข้าร่วมมากที่สุดคือความถี่ 3 เดือน/ครั้ง จำนวน 3,029 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.56 ลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชอบเข้าร่วมมากที่สุดคือเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างกับครอบครัว จำนวน 3,880 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.52 และนอกจากนี้ กิจกรรมการใช้เวลาว่างของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือชอบเข้าร่วมมากที่สุดสามลำดับแรกคือ ดูโทรทัศน์/วิดีโอ จำนวน 1,065 คน คิดเป็นร้อยละ 95.86 รองลงมาคือ การอ่านหนังสือ จำนวน 1,062 คน คิดเป็นร้อยละ 95.59 และการฟังเพลง จำนวน 980 คน คิดเป็นร้อยละ 88.21

คำถามการวิจัย ข้อที่ 2 : อุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชน
จังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือคืออะไร

จากการศึกษา พบว่าอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของ
ประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดคือการไม่มีเวลา จำนวน 394 คน คิดเป็นร้อยละ
35.46 เมื่อจำแนกอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างของประชาชน
ในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ตามเพศคือ แบ่งเป็นชาย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ
18.36 เป็นหญิง จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การดู
โทรทัศน์/วิดีโอ การอ่านหนังสือ และการฟังเพลง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวล้วนเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้ใช้
การเคลื่อนไหวร่างกาย (Passive activity) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรจัดกิจกรรมที่มีการ
เคลื่อนไหวร่างกายและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมมากขึ้น
2. ในการออกแบบ แบบสอบถาม (questionnaire) เกี่ยวกับอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วม
การใช้เวลาว่างของผู้เข้าร่วม ควรให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบโดยเรียงลำดับ 1, 2, 3 จากอุปสรรคที่
ขัดขวางมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล
3. ในการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง ควรเพิ่มช่องความถี่
“ไม่เคย” ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เลือกตอบตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างและอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมของประชาชนในภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออก เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนไทยตามแผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ ฉบับที่ 2
2. ควรมีการศึกษากิจกรรมการใช้เวลาว่างที่สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการใช้เวลาว่างให้กับเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ควรมีการศึกษากิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคุณภาพชีวิตที่ดี

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

เกศแก้ว ศรีงาม. 2536. ความแตกต่างของการใช้เวลาว่างในกิจกรรมนันทนาการของเยาวชนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทรูปลูกปัญญา. 2014. ลักษณะการดำเนินชีวิตของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในอดีตและปัจจุบัน. แหล่งที่มา: <http://www.truelookpanya.com/new/>, 22 กรกฎาคม 2557

บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

บริพัฒน์ อัสวานิชย์. 2550. การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างและความพึงพอใจในการใช้เวลาว่างของประชาชนในเขตบางกะปิที่มีต่อการให้บริการทางนันทนาการของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ์, สมบัติ กาญจนกิจและอมร ศรีนวล. 2523. การใช้เวลาว่างและกิจกรรมนันทนาการของประชากรกรุงเทพมหานคร. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

มณฑิรา ชุนลิม. 2549. การศึกษารูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างและความต้องการการให้บริการใช้เวลาว่างของนิสิตหอพักมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2556. ภาคอีสานประเทศไทย. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/>, 14 ธันวาคม 2556

สายวสันต์ รุ่งสุกรี. 2548. ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2554. ยุทธศาสตร์การวิจัย(พ.ศ.2555-2559)ภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือแหล่งที่มา<http://1nrct.go.th/>, 29 ธันวาคม 2554.

สุวิมล ตั้งสัจพจน์. 2552. การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในกิจกรรมกลางแจ้ง และการพัฒนาทาง
 สังคมของประชาชนในกรุงเทพฯ. **The 47th Kasetsart University Annual Conference
 in Education Proceeding.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตร.

_____. 2553. นันทนาการและการใช้เวลาว่าง. พิมพ์ครั้งที่1. เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์,
 กรุงเทพฯ.

อภิชาติ โชติปัญญา. 2552. รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างและความพึงพอใจของเยาวชนที่มี
 ต่อการให้บริการการใช้เวลาว่างของสวนสัตว์ดุสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อภิสิทธิ์ พ่วงเพชร. 2014. การดำรงชีวิตของคนภาคอีสาน หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
 แหล่งที่มา: <http://www.l3nr.org/posts/527058/>, 22 กรกฎาคม 2557

Bammel, G. and L.L.B. Bammel. 1996. **Other Factors That Affect Leisure Behavior,
 Leisure and Human Behavior.** Brown & Benchmark Publishers, Iowa.

Bialeschki, M. D., and K. A. Henderson, 1986. **Recreation and the Returning Female Student.
 Research Report,** 143, North Carolina.

Burlingame, J. and T.M. Blachko, 2010. **Assessment Tools for Recreational Therapy and
 Related Fields.** Idyll Arbor, Inc., WA.

Cam, Lok Hit - ha and HA Chung – wan. Joanne, 1999. **Recreation and Sport Participation
 Patterns of Children with Asthma in Hongkong.** Sport and Recreation
 Management : Asia/Pacific Region Thesis Database. Wm. C. Brown, Iowa.

Crikszentmihalyi, M. 1975. **Beyon Boredom andAnxiety**. Jossey-Bass, San Francisco.

_____. 2000. The Contribution of Flow to Positive Psychology : Scientific Essays in Honor of Honor of Martin E.P.Seligman. In J.E. Gilham (Ed.), **The Science of Optimism and Hope**. Templeton Foundation, PA.

Cushman, G., A.J. Veal, and J. Zuzanek, (eds) 2004. **National Leisure Participation and Time-Use Surveys: A Future Free Time and Leisure Participation International Perspectives**. CAB International, MA

_____.2005. **World Leisure Participation : Time in the GolbaVillage**. CAB International, Wallingford.

Darcy S., and A.J. Veal, 1996. Australia. **World Leisure Participation : Free Time in the Global Village**. CAB International, Cambridge.

Degani, A. and R. Degani, 2000. Survey of Book Reading among Youth during Summer Vacation. **Yediot Aharonot** (daily newspaper), 1 September, p. 26 (in Hebrew)

Edginton, C.R., D.J. Jordan, D.G. DeGroaf, and S.R. Edginton. 1995. **Leisure and Life Satisfaction**. Wm.C. Brown Communication Inc., Iowa.

Godbey. T.L. 1985. **Leisure as Your Life**. Venture Publishing, PA.

_____. 2008. **Leisure in Your Life : New Perspectives**. Venture Publishing, PA.

Harada, Munchiko. 1996. Japan. **World Leisure Participation : Free Time in the Global Village**. CAB International, Cambridge.

Kelly, J.R, 1972. Work and Leisure: A Simplified Paradigm. **Journal of Leisure Research**. 4, 50-62.

_____. 1982. **Leisure**. Prentice-Hall, NJ.

Kraus, Richard. 1990. **Recreation and Leisure in Modern Society**. Harper Collins, NY.

Marans, R.W., and P. Mohai, 1991. Leisure Resources, Recreational Activity, and Quality of Life. In : Driver, B.L., P.I. Brown and G.I. Peterson,. (eds) **Benefits of Leisure**. Sagamore, Pennsylvania, pp. 351-364.

Mannell, R.C., and D.A. Kleiber, 1997. **A Social Psychology of Leisure.**: Venture Publishing, Inc., PA.

Nash, Jay B. 1953. **The Philosophy of Recreation and Leisure**. Mosby, St. Louise.

Neulinger, J. 1981. **To Leisure : An Introduction**. Allyn & Bacon, Boston.

Onate, M.C. 2005. **Spain. Free Time and Leisure Participation : International Perspectives**. CABI Publishing, MA. P.233-243.

Ragheb, M.G. 2002. **Assessment of Leisure and Recreation Involvement**. Idyll Arbor, WA.

_____. 2006. **Vitality through Leisure Assessment**. Idyll Arbor, WA.

Russell, R.V. 2005. **Pastimes: the Context of Contemporary Leisure**. Sagamore Publishing L.L.C., IL

Ruskin , H. 1984. **Leisure: Toward a Theory and Policy**. Fairleigh Keckenson University Press, NJ.

Samantha, Hsiao Yin Fung. 1999. **Physical Recreation Participation Patterns of Young People in the YMCA of Hong Kong**. Sport and Recreation Management : Asia/Pacific Region Thesis Database.

Stumbo, C.A., and C.R. Peterson. 2004. **Therapeutic Recreation Program Design Principles and Procedures**. Pearson Benjamin Cummings, California.

Tangsujjapoj, Suvimol, 1999. Recreation Participation Patterns of People in Bangkok. **The 42nd ICHPERSD World Congress Proceeding**. Mania University Press, Cairo.

Thompson, S.M. 1999. **Mother's Taxi: Sport and Women's Labor**. State University of New York Press, NY.

Torkildsen, G. 2005. **Leisure and Recreation Management**. E & F.N. Spon, New York.

Watson, J.F. 1996. **The Impact of Leisure Attitude and Motivation on the Physical Recreation/Leisure Participation Time of College Students**. ProQuest. Database. Accession no. AAT 9638257

Weiskopf, D.C. 1975. **A Guide to Recreation and Leisure**. Allyn and Bacon, Massachusetts.

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ.ดร.มยุรี ศุภวิบูลย์

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. อาจารย์ ดร.ศักดิ์ภัทร์ เกลิมพุดิพงษ์

ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. อาจารย์กัลพฤกษ์ พลสร

ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ.๐๕๑๓.๑๐๕/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๕๐ งามวงศ์วาน จตุจักร กทม. ๑๐๕๐๐

๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร.มยุรี ศุภวิบูลย์

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. แบบสอบถามเรื่องรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. แบบวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย

ด้วย นางสาวอริรัตน์ สูงสมสกุล นิสิตปริญญาโท สาขาวิชานันทนาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่องรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้การควบคุมของ

๑. รศ. สุวิมล ตั้งสัจจงพนธ์, Ph.D. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

๒. ผศ. กรัณฐรัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์, Ph.D. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือให้นิสิตเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยรูปแบบการเข้าร่วมใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. วรพิมพ์ดิระ วัฒน)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

รักษาราชการแทนคณบดี คณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๔๒-๘๒๐๐ โทรสาร. ๐-๒๕๔๒-๘๒๗๖

ที่ ศธ.๐๕๑๓.๐๐๕/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๕๐ งามวงศ์วาน จตุจักร กทม. ๑๐๕๐๐

๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อ.ดร.ศักดิ์ภัทร์ เกลิมพุดพิงศ์

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. แบบสอบถามเรื่องรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. แบบวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย

ด้วย นางสาวอริรัตน์ สุธสมสกุล นิสิตปริญญาโท สาขาวิชานันทนาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่องรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้การควบคุมของ

๑. รศ. สุวิมล ตั้งสัจจงพนธ์, Ph.D. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

๒. ผศ. กรัณฐรัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์, Ph.D. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือให้นิสิตเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยรูปแบบการเข้าร่วมใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. วรพิมพ์ดิระวัฒน์)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

รักษาการแทนคณบดี คณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๔๒-๘๒๐๐ โทรสาร. ๐-๒๕๔๒-๘๒๗๖

ที่ ศธ.๐๕๑๓.๑๐๕/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๕๐ งามวงศ์วาน จตุจักร กทม. ๑๐๕๐๐

๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อ.กัลพฤกษ์ พลศรี

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. แบบสอบถามเรื่องรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. แบบวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย

ด้วย นางสาวอริรัตน์ สุธสมสกุล นิสิตปริญญาโท สาขาวิชานันทนาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่องรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้การควบคุมของ

๑. รศ. สุวิมล ตั้งสัจจงพนธ์, Ph.D. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

๒. ผศ. กรัณฐรัตน์ บุญช่วยชนาสีทธิ์, Ph.D. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือให้นิสิตเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยรูปแบบการเข้าร่วมใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. วรพิมพ์ดิระวัฒน์)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

รักษาราชการแทนคณบดี คณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๔๒-๘๒๐๐ โทรสาร. ๐-๒๕๔๒-๘๒๗๖

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัด ตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจรูปแบบการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความถี่ในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา มี 10 ความถี่ คือ

1) ไม่เคย	2) 3เดือน/ครั้ง
3) 2เดือน/ครั้ง	4) เดือนละครั้ง
5) 3 สัปดาห์/ครั้ง	6) 2สัปดาห์/ครั้ง
7) สัปดาห์ละครั้ง	8) 3วันครั้ง
9) 2วันครั้ง	10) 1วันครั้ง

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเข้าร่วม มี 4 ประเภท คือ

1) ตามลำพัง	2) ครอบครัว
3) เพื่อน	4) องค์กร/หน่วยงาน

ตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ 10 ข้อ ในการตอบแบบสอบถามผู้ตอบโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเพื่อแสดงระดับอุปสรรคของการใช้เวลาว่าง ที่มีทั้งหมด 4 ระดับ ให้ตรงกับความเป็นจริงของคุณ ในการเลือกอุปสรรคของการใช้เวลาว่างที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม

2. โปรดอ่านคำชี้แจงแต่ละตอน และกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อด้วยสภาพที่เป็นจริง

3. ผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านมาวิเคราะห์ทางสถิติ และเสนอผลการวิจัยให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดบริการ การใช้เวลาว่างของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี ☐ 21 – 30 ปี
☐ 31 – 40 ปี ☐ 41 – 50 ปี
☐ 51 – 60 ปี ☐ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

☐ โสด ☐ สมรส
☐ ม่าย (คู่สมรสเสียชีวิต) ☐ หย่าร้าง / แยกกัน

4. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา
☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก ☐ อื่นๆระบุ.....

5. อาชีพ

☐ นักเรียน-นักศึกษา ☐ รับราชการ
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ ทำงานบริษัทเอกชน
☐ ค้าขาย ☐ เกษตรกรรม
☐ รับจ้าง หรือ คนงาน ☐ แม่บ้าน หรือ พ่อบ้าน
☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ อื่นๆ.....

6. รายได้

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 5,001 – 10,000 บาท
☐ 10,001 – 15,000 บาท ☐ 15,001 – 20,000 บาท
☐ 20,001 – 25,000 บาท ☐ มากกว่า 25,000 บาท

ตอนที่ 2 รูปแบบและความถี่ในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างประชาชนในจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่าน
เข้าร่วมการใช้เวลาว่างในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

กิจกรรมที่เข้าร่วม ในช่วง 3 เดือนที่ ผ่านมา	ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม									
	ไม่ เคย	3 เดือน/ ครั้ง	2 เดือน/ ครั้ง	1 เดือน/ ครั้ง	3 สัปดาห์/ ครั้ง	2 สัปดาห์/ ครั้ง	สัปดาห์ ครั้ง	3วัน/ ครั้ง	2วัน/ ครั้ง	1วัน/ ครั้ง
1. เยี่ยมป้าต๋อร้อย										
2. แคะสลักผลไม้										
3. การวาดภาพ										
4. การร้องเพลง										
5. การเล่นเกมดนตรี										
6. การฟังเพลง										
7. จักสาน										
8. เล่นแคน										
9. เเซ็ง										
10. ทอผ้า										
11. ทอเสื่อ										
12. เล่นกีฬา										
13. ฝ้อนรำ										
14. ร้องเพลงพื้นบ้าน										
15. อ่านหนังสือ										
16. ดูโทรทัศน์/วิดีโอ										
17. ไปชมภาพยนตร์										
18. ไป โบราณสถาน										
19. เล่นคอมพิวเตอร์										
20. งานเลี้ยงสังสรรค์										

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเข้าร่วม มี 4 ประเภท

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะการใช้เวลาว่างที่ท่านเข้าร่วมการใช้เวลาว่างในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

กิจกรรมที่เข้าร่วม ในช่วง 3 เดือนที่ ผ่านมา	ลักษณะการใช้เวลาว่าง			
	ลำพัง	ครอบครัว	เพื่อน	องค์กร/ หน่วยงาน
1. เย็บปักถักร้อย				
2. แกะสลักผลไม้				
3. การวาดภาพ				
4. การร้องเพลง				
5. การเล่นดนตรี				
6. การฟังเพลง				
7. จักสาน				
8. เล่นแคน				
9. เฆี่ยน				
10. ทอผ้า				
11. ทอเสื่อ				
12. เล่นกีฬา				
13. ฟ้อนรำ				
14. ร้องเพลงพื้นบ้าน				
15. อ่านหนังสือ				
16. ดูโทรทัศน์/วิดีโอ				
17. ไปชมภาพยนตร์				
18. ไปโบราณสถาน				
19. เล่นคอมพิวเตอร์				
20. งานเลี้ยงสังสรรค์				

ตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับอุปสรรคการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเพื่อแสดงอันดับในการเลือกอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของท่าน ให้ตรงกับความเป็นจริง อันดับ 1 หมายถึง มากที่สุด และอันดับ 4 หมายถึง น้อยที่สุด

อุปสรรคของการใช้เวลาว่าง	อันดับ	อันดับ	อันดับ	อันดับ
	4	3	2	1
1.ขาดความรู้/ทักษะ				
2.ขาดโอกาส				
3.ครอบครัว				
4.ไม่มีเวลา				
5.ไม่มีเงิน				
6.ไม่มีเพื่อน				
7.ไม่มียานพาหนะ				
8.ไม่รู้จักสถานที่ตั้ง				
9.เงินอายุ				
10.คนแน่นเกินไป				

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวอารีรัตน์ สูงสมสกุล

วัน/เดือน/ปี/ที่เกิด

14 ธันวาคม 2529

สถานที่เกิด

สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ศึกษาศาสตรบัณฑิต (พลศึกษา)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน(2552)
ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(บริหารการศึกษา)มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี (2556)

ความสามารถพิเศษ

กีฬาบาสเกตบอล

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน

รับราชการครู คศ.1 ครูสอนสุขศึกษาและพลศึกษา
โรงเรียนคงทองวิทยา

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

โรงเรียนคงทองวิทยา ตำบลสามง่าม อำเภอดอนตูม
จังหวัดนครปฐม รหัสไปรษณีย์ 73150